

Taxa postală platite în numerar No. 224.716-929.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Strada Baron L. Pop (volt Brassai u.) 10. Telefon: 9-77. Főszerkesztő: H. Vonta 110, nemzeti árak: Havonta 1, negyedévente 6, évente 10, egyéni előfizetés díj: 100, 200, 300, 400, 500, 600, 700, 800, 900, 1000, 1100, 1200, 1300, 1400, 1500, 1600, 1700, 1800, 1900, 2000, 2100, 2200, 2300, 2400, 2500, 2600, 2700, 2800, 2900, 3000, 3100, 3200, 3300, 3400, 3500, 3600, 3700, 3800, 3900, 4000, 4100, 4200, 4300, 4400, 4500, 4600, 4700, 4800, 4900, 5000, 5100, 5200, 5300, 5400, 5500, 5600, 5700, 5800, 5900, 6000, 6100, 6200, 6300, 6400, 6500, 6600, 6700, 6800, 6900, 7000, 7100, 7200, 7300, 7400, 7500, 7600, 7700, 7800, 7900, 8000, 8100, 8200, 8300, 8400, 8500, 8600, 8700, 8800, 8900, 9000, 9100, 9200, 9300, 9400, 9500, 9600, 9700, 9800, 9900, 10000.

KÖZLEKÉSEK

Bermentetlen leveleket nem fogadunk el. Kéziratok megőrzésére és visszaküldésére nem vállalkozunk. Főszerkesztő Dr. Marton Ernő. Felelős szerkesztő Jámor Ferenc. Bukaresti szerkesztő: Hátszegi Ernő, Str. Sf. Constantin Nr. 31.

Ára 5 lej

Csütörtök, 1932 Jan 21.

5692. ÉV SEBAT 13. XV. ÉVF. 16. SZÁM

POLITIKAINAPILAP

E hét végéig el kell dölnie, hogy megtartják, vagy nem tartják-e meg a lausannei konferenciát

Brüning erélyesen emelte fel szavát a konferencia elhalasztása ellen. Amerika is élesen fordul szembe a francia gáncsvetésekkel

London, január 20. Franciaország kísérlete, amellyel úgy diplomáciai, mint gazdasági úton a lausannei konferencia teljes csödbe-juttatását szorgalmazta; a jelek szerint hajótörést fog szenvedni, még pedig nemcsak Németország, hanem Amerika ellenállásán is. Brüning kancellár ugyanis már is utasítást adott a német diplomáciai képviselőknek, hogy hívják fel a hatalmak figyelmét azokra a súlyos következményekre, melyekkel a jóvátételi kérdés rövid időn belül történő megemlékezése Németországra járhat. Egyidejűleg a német sajtó is, pártállásra való tekintet nélkül, hangoztatja,

a haboruból származó pénzügyi kötelezettségek problémájának megoldását az európai országoknak maguknak kell megtalálniuk. Ilyen konstellációk között közeledik a lausannei konferencia megnyitására időpontja. E pillanatban azonban még teljesen kétséges, hogy a konferencia tényleg megfog-e nyitni, vagy sem. Angol politikai körökben úgy tudják, hogy a lausannei konferencia meg, vagy meg nem tartása ügyében a döntés e hét végére várható. Ugyancsak angol politikai körökben úgy tudják, hogy a washingtoni francia nagykövét kormány képviselőjében azzal a kérelemmel fordult az amerikai kormányhoz, hogy hosszabbítsák meg a júliusban lejárt Hoover-moratóriumot. A franciáknak ez a kérelme azonban, éppen Amerikának fentvázolt álláspontja miatt egészen bizonyos, hogy nem fog meghallgatásra találni.

Ugyanakkor a Reuter Távirati Iroda washingtoni jelentése szerint amerikai hivatalos körökben Lavalnak a Hoover-moratórium további meghosszabbítása érdekében Washingtonban előterjesztett kérelme nem talált biztató fogadtatásra. Washingtonban valószínűnek tartják, hogy Hoover elnök a francia miniszterelnököt arról fogja értesíteni, hogy kormánya felfogása szerint a jóvátételi kérdés megoldási módjait kizárólag Európában kell keresni, ezáltal Amerika nem kíván beavatkozni a kérdésbe.

A bizonytalanságnak ebben az atmoszférájában hangzottak el a parlamentben az új Laval-kormány nyilatkozatai. E nyilatkozatok azt hangoztatják, hogy Franciaországnak szerződéses joga van a jóvátételekhez

hogy Németországra és Európára a lausannei konferencia elhalasztása és a jóvátételi kérdések felmegoldása a legsúlyosabb következményekkel fog járni.

„The right man on the right place” egyik alapvető axiómája a helyes állampolitikának. Mindenki a neki megfelelő helyen. Bizonyára erre az igazságra gondolt Jorga is, amikor Jon Buzdugan költőt és demagógot kinevezte szakértőnek — az ipari és kereskedelmi minisztérium élére.

„Csak abban az arányban helyez kilátásba mérséklést, amilyen arányban Franciaország kap mérséklést hitelezőitől.”

A leszerelési kérdésben leszögezi a nyilatkozat, hogy a kormány ragaszkodik a nyár folyamán közreadott memorandumhoz, annak tartalmához, amely szerint a leszerelést csak Franciaország biztonsága arányában hajlandó keresztülvinni.

„Milyen katasztrófa! Zsidók nélkül csinálni ilyen destruktív dolgokat — valóban szemérmetlen elvetemültségre vall. Cuzát, Gömböst, vagy Hitlert így kompromittálni valóban vakmerő cselekedet. A Stelian Popescu-féle lelkiismeretek számára pedig egyenesen a rákfene veszélyt jelent a történelmi logikának ez a kilengése.”

— Venizelosz a gazdasági válságot tanulmányozza az európai fővárosokban. Párizsból jelentik: Venizelosz több európai fővárosba ellátogat, hogy megismerje a hatalmak kormányainak az európai gazdasági válság enyhítésére hivatott terveit és elgondolásait.

az amerikai kormány a Hoover-moratórium kiterjesztésére nem vállalhat kötelezettséget

s hangsúlyozza azt a felfogást, hogy

egy azt is meg lehet állapítani, hogy a zsidómentes Spanyolországban is zsidók csinálják a destruktívot. A forradalmat, a sztrájkot, a véres összetűzéseket. A jezsuiták kiűzését és a zárdák lerombolását. A spanyol dinasztia elűzését és a szénbányászok forradalmi követeléseit. Mindent.

„Mindenki a maga helyén”

„A miniszter szót fogadott és a mérnököt kinevezte a kórházhoz, az orvost a közmunkákhoz, a költőt pedig a kereskedelemügyi minisztériumhoz.”

„Kis idő múltán a Vezir magához hivatalja miniszterét és kéri az új kinevezések listáját. Felugrik helyéről és dühösen rákiált miniszterére: — De hiszen itt egyik sincs a helyén! — Bocsanatot kérek felséges uram — hangzott a válasz —, de ha mindenki a helyén volna, úgy én se volnék miniszter, de felséged se volna Törökország nagyvezírje!...”

„Mindenki a maga helyén”

„A miniszter szót fogadott és a mérnököt kinevezte a kórházhoz, az orvost a közmunkákhoz, a költőt pedig a kereskedelemügyi minisztériumhoz.”

„Kis idő múltán a Vezir magához hivatalja miniszterét és kéri az új kinevezések listáját. Felugrik helyéről és dühösen rákiált miniszterére: — De hiszen itt egyik sincs a helyén! — Bocsanatot kérek felséges uram — hangzott a válasz —, de ha mindenki a helyén volna, úgy én se volnék miniszter, de felséged se volna Törökország nagyvezírje!...”

A destruktív elpártol a zsidóktól

Spanyolországban baj van a destruktívokkal. Baj van, mert az antiszemita kizárás és a sörházakban kifundált „eszme” szerint kizárólag a zsidóknak tulajdonított destruktív — zsidók nélkül is működésbe kezdett. Működik és a fajtiszta spanyol kezekben tartott fegyverek ellenére is, fajtiszta spanyol munkások és diákok részéről nyert korlátlan látványos érvényesülési lehetőségeket.

Spanyolországban tudniillik nincs zsidó Már jó egy-néhány évszázaddal ezelőtt mentesítették tőlük ezt a dicső országot, mely azóta is nyögte e mentesítés összes előnyeit. Nyomorgott és messze elmaradt a haladás országútján.

„Mindenki a maga helyén”

„A miniszter szót fogadott és a mérnököt kinevezte a kórházhoz, az orvost a közmunkákhoz, a költőt pedig a kereskedelemügyi minisztériumhoz.”

„Kis idő múltán a Vezir magához hivatalja miniszterét és kéri az új kinevezések listáját. Felugrik helyéről és dühösen rákiált miniszterére: — De hiszen itt egyik sincs a helyén! — Bocsanatot kérek felséges uram — hangzott a válasz —, de ha mindenki a helyén volna, úgy én se volnék miniszter, de felséged se volna Törökország nagyvezírje!...”

VILÁG TÜKRÉ

Talpra áll a német zsidóság

Amióta a németországi nemzeti szocialisták uralomra jutásától komolyan lehet tartani, a német zsidók, — akiket a gazdasági krízis kettőzött erővel sújtott — joggal tartanak sorsuk tragikus fordulásától. A német birodalom zsidósága éppen ezért komolyan és erősen szervezkedik és tiltakozó gyűléseken, megrázó beszédek során kiáltja a világ lelkiismerete felé: háritsák el az emberi kultúra katasztrófáját! Az elmúlt napokban Berlin három kerületében tartottak a zsidó szervezetek tiltakozó mitingeket. A Königsstädter gimnázium tornatermében dr. Ludvig Holländer miniszteri tanácsos nyitotta meg az ülést.

— Ebben az esztendőben fog eldőlni — mondotta — vajjon a zsidógyűlölkönek jogaink elkobzására irányuló igyekezetük teljedni fog-e. Az 1932-ik év fog dönteni afelőtt, vajjon a német zsidókat lehet-e másodrendű állampolgárokká leszorítani. Kötelességünk minden erőnköt összefogni és ellentálasunkat erősebbé tenni. Mint kisebb-ség rávagyunk szorulva, hogy a német nép ama rétegeihez csatlakozzunk, amelyeknek tisztánlátását még nem homályosították el a kampóskeresztes jel-szavak.

A Joachimsthaler strassen tartott nagygyűlésen dr. Bruno Weil nagyhatású beszédben fejtette ki, hogy abban az esetben, ha a kampóskeresztesek jogfosztási tervei közül akár egy is sikerülne, akkor ezzel a modern alkotmányosságon ejtődnek az első, igen nehezen helyrehozható csorba. Az alkotmány főpillére a polgárok egyenlősége a törvény előtt. Ennek a jognak az elkobzása olyan merénylet, amely ellen nemcsak nekünk kell harcolnunk, hanem a német nép jobbainak is. A német zsidók a német kormányhoz, amelynek élén egy hithű katolikus áll és a német állam fejéhez, aki több ízben hangoztatta a protestáns vallás eszmeiségéhez való ragaszkodását, apellálnak segítségért. Nemcsak a németországi zsidóság, hanem a német nép széles rétege már régebben elvárja a kancellártól, hogy minden kétértelmiséget kizáró módon nyilatkoztassa ki, hogy nem hajlandó a zsidó vallásnak és a zsidó népek kigunyolását és megvetését továbbra is eltűrni. A zsidók azonban a föld minden népéhez apellálnak és kéri őket, nézzenek Németország felé és lássák meg kétségbeesítő helyzetét. Apellálnak továbbá a külföldi testvéreikhez és kéri azokat, akik nek erre módjuk van, hogy könnyítsenek Németország gazdasági helyzetén, hogy ezzel is letompítható legyen annak az akciónak az éle, amely immár nemcsak a zsidóságot érinti, hanem a nagy energiával és zsenialitással felépített német kultúrát is.

A szónokoknak egyrésze foglalkozott az ugynevezett boxheimi dokumentummal, amely a legutóbbi középkori szellem sugározatja. Ha a kampóskereszteseknek e dokumentumban foglalt tervei és kívánságai akárcsak kis részben is megvalósulnának, akkor ez a német nép olyan szegényet jelentené, amely aligha volna rövidesen reparálható. A boxheimi dokumentum realitása a gazdasági életet teljesen felborítaná és ami kevés kincs még megmaradt az országban, az is eltűnne és az anarchia lépne a rend és a fejlődés lehetőség helyébe. A gyűlés női szónokai közül dr. Klausner asszony az asz-

a felek felfo... végzés és a Indries Ilie a vádlottak le... ges, mert ez ostrom kezd... megismétlő... következtek ganda követ...

te a harminc... a vádlottak an utasította ni vizsgálatot ügyész szom... ahonnan viz... adlábrahelyez... társait. Az a szabadrábra... nyomozás már és így semmi... tásra nem lát... ezés a megvé... feltett.

Ötösek Ghica ro... nisztart

ca külügymi... keztek a cseh... nán külügymi... dtatásban ré... on úgy a cseh... diplomáciai... eh külügymi... lini cseh meg... prágai német... engyel és ju... miniszterek... on, mely után... a villásregge... e. A délután... ntette Prága... omáciai kar... zta az isme...

esz a Te... ság fő... a

ar 19. (Az Uj... esdi, nagy port... g ügyében a... a nagyváradi... tárgyalásra is... a nagyfontos... ely iránt nagy...

egálóbíró... lló lejes... r Zseni... pezi

uar 19. (Az... ovici Livius... aki a zsidó... nénye ügyé... beadott bü... a vizsgálatot... ságírók előtt... nénye szerint... illeti meg. A... i ajándékozta... csalta ki tö... 6 hivatalból... tja fenforog... a cimen indi...

ei. Folyó hó... pes Imre ko... lóper“ cimmel... za nagytermé... gáinkat, hogy... al megjelenni... szívesen lá...

szonyok és leányok köteleességéről beszélt. Nekik is aktíve kell résztvenniök a védelmi munkában, mert nemcsak a zsidó nép egzisztenciájának megmentéséről van szó, hanem a szabadság és humanitás vívmányainak megőrzéséről.

A harmadik nagygyűlés, amely a Barátok Társulatának dísztermében zajlott le, dr. Iulius Brodnitz, a Centralferen elnöke beszélt. Németország — ugymond, — amely gazdaságilag teljességgel le van törve, csak abban az esetben tud ismét felemelkedni, ha ez az emelkedés csak a szabadság és igazságosság jegyében mehet végbe. Akik a felelősök Németország sorsáért, tudhatják nagyon jól, hogy a szenvedélyek és az elkeseredés érzelmei sohasem tudták kedvezően befolyásolni az építés munkáját.

A pomerániai zsidóság helyzetéről egy stettini ügyvéd, dr. Markuse számolt be. Pomerániában, a kampóskezeszek tulajdonképeni fészkeben, a zsidók élete szinte elviselhetetlen. A bojkott napról-napra emelkedőben és a nemesség, amely azelőtt zsidókedőkkel, iparosokkal és intellektuelekkel a legjobb viszonyban volt, újabban teljesen elfordult a zsidóktól, akik a gazdasági összeomlás elől a nagyvárosokba menekülnek. Megrázó volt Arnold Stein beszéde, aki a zsidók elfáultságáról beszélt. — Sokan közülünk azt hiszik, — mondotta, — hogy már elvesztettük a csatát és ezért vonakodnak résztvenni a védelmi munkában. Ez súlyos hiba, különösen egy olyan nép részéről, amely évezredek óta megvédődött a gyűlölet elleni küzdelemben és az igazságért való harcában.

Végül határozati javaslatokat fogadtak el, amelynek lényege, hogy Berlin zsidósága minden erejének latbavetésével harcolni fog állampolgári jogai ellen tervezett merénylettel szemben, követeli a teljes, az alkotmányban biztosított egyenlőséget és tiltakozik a barbárságra való visszaesés ellen. A tiltakozásnak bizonyára eredményes hatása lesz és Németország progresszív pártjai a meetingek nyomán máris elhatározták, hogy nyílt színterrel készítsék a zsidókérdésben az illetékes tényezőket.

— 5 és félmillió dollár gyógyszerekre. Newyorkból jelentik: Egy washingtoni tudományos konferencián Rufus Rohren tudós előadásában megállapította, hogy az Egyesült Államok lakosai évente 5.4 millió dollárt fordítanak gyógyszerekre és orvosi költségek fedezésére. Ez annyit jelent, hogy az Egyesült Államok minden egyes lakosa évenként 27 dollárt fordít egészségének helyreállítására.

— Arzenál egy magánlakásban. Berlinből jelentik: Haagen városában a rendőrség egy magánlakásban óriási tömegű robbanószert talált, melynek súlya meghaladja az egy mázsát. Ezenkívül nagymennyiségű más robbanóanyag és 770 gytacs is volt főlhalmozva a házban. Egy másik szobában nagymennyiségű puská, pisztoly és lőszer volt elhelyezve. A lakás bérlőjéről kiderült, hogy a kommunista párt tagja. Haagenben a robbanószerraktár leleplezésével kapcsolatban számos egyént letartóztattak.

— Két új csillagot fedeztek fel. Newyorkból jelentik: A Carnegie-intézet jelentése szerint a Mount-Wilson-fele obszervatórium csillagászai két új csillagot fedeztek fel, amelyek a földtől legmesszebbfekvő és emberi szemmel látható csillagok. A két újonnan felfedezett csillag az Iker-csillagképhez tartozik és másodpercenként 15.000 mérföldes sebességgel távolodik a földtől. Ez a felfedezés Einstein ama elméletének sikerét igazolja, amely a végtelen világrre vonatkozik.

„Nagymárka megóvja Önt a nemzeti betegségektől.”

Antal Béni három lejt koldult az uccasarkon és marószódát vásárolt belőle

Tragédia a rendőri hír mögött. Antal Béni átkokat szórt a mentőkre és nem akarta engedni, hogy gyomormosást hajtsanak végre rajta

Cluj-Kolozsvár, január 20. (Az Uj Kelet tudósítójától). Antal Béni sorstragédiája elérte egy rövid rendőri hírből is. Olyanformán, hogy „Antal Béni munkanélküli ácslegény marószódával megmérgezte magát. A mentők súlyos állapotban a klinikára szállították, ahol gyomormosást hajtottak végre rajta. Az öngyilkos fiatal munkás állapotában javulás állott be.”

Tulajdonképpen nem is történt több Antal Béniel, mint hogy egy kicsit nem volt mit ennie és egy kicsit marószódát ivott...

De egyszer-egyszer nem árt megírni, hogy mi húzódik meg egy-egy rendőri hír mögött.

A Füzfa uca 17. szám alatti házban történt. Antal Béni egyetlen gyereke egy hatvanéves matrónának, aki évek óta ágyban fekvő beteg. Antal Béni önmagának és édesanyjának is keresett. Amikor még építkeztek az emberek... Aztán jött a krízis. Antal Béni munkanélküli lett, olykor volt mit dolgozni, olykor nem.

Antaléknál minden elfogyott...

Aztán pedig egyáltalán nem volt mit dolgozni.

Épkézlab, erőteljes fitaleMBER, nagyon szeretett volna dolgozni. Minden előfeltevéle megvolt hozzá. Jó munkás, szorgalmas, nem szeret inni, szereti az anyját, ugynevezett becsületes munkásember.

Fél év alatt mindenre sor került. Előbb az ezüstóra a zálogházba vándorolt és el is árvereztetett. Aztán az ünneplőruha következett, majd az édesanyja régi, már egészen vékony karikagyűrűje is elkallódott valahol. A lakásban is akadt egy-két nélkülözhető tárgy...

Az uccasarkon

Bekövetkezett 1932 és még mindig nem volt munka. Január 19-én már étel sem volt a Füzfa uca 17-es számú házban... Se hideg étel, sem pedig meleg. Azonkívül fa sem volt a háznál és a villany is ki volt kapcsolva...

Antaléknál nem volt mit enni.

Antal Béni kiment az uccasarkokra. Koldulni. Huszonegy éves korában, hatalmas, de télen izmekkal a karján.

Jött egy asszony és adott neki három lejt.

Három lejt nagy összeg. Egész vagyon. Egy félmillió kenyeret lehet vásárolni rajta.

Kenyér helyett: marószóda

Egészen természetes lett volna, ha Antal Béni egy félmillió kenyeret vásárolt volna rajta. Be is ment a legközelebbi fűszerüzletbe vásárolni a három lejért. A koldult pénzből. Mindenki azt hitette volna, hogy kenyeret fog venni...

De Antal Béni marószódát vásárolt a három lejért.

Ha elgondolja az ember, egészen természetes ez is. Marószódát vásárolt rajta.

Antal Béni megissza a marószódát

A marószódával hazament a Füzfa uca 17-es szám alá és ott egy pléhcspuportba öntötte a marószódát. Aztán megállt édesanyja betegágya előtt és kiürítette.

Csak úgy, mintha egy pohár vizet ivott volna meg.

Rákövetkezett a drámai jelenet: Antal Béni irtózatos göröcsökben vergődik a földön, édesanyja segítségért kiabál. Szomszédok. Az egész uca. Antal Béni jajgat és göröcsökben vergődik a földön.

Kerületi rendőrkapitány...

Aztán a mentők. Beszállítják a mentőautón a mentőállomásra.

A mentőautón Antal Béni kisé magához tér, mert fájdalomcsillapító injekciót kapott. Beszélni tud. Ilyeneket mond:

Vigyenek vissza!...

— Nyomorult gazemberek, hát elpusztulni sem hagyják az embert? Adjanak munkát, hogy legyen mit ennem, mire nekem az élet, ha anyám is, meg én is éhenpusztulunk. Kenyeret, ne élelet adjanak. Vigyenek vissza! Vigyenek vissza!

Antal Béni le kellett fogni a mentőautóban, mert különben az uccára is kihallatszott volna ez a kétségbeesett kiáltás. Hogy vigyék őt vissza... Erőszakkal cipelték be a mentőállomásra, ahol nem akarta kinyitni a száját, amikor bele akarták eresztetni a hosszú tüvegcsövet.

A mentőorvosok azt mondják, késsel kellett kifeszíteni a száját, hogy gyomormosást hajthassanak végre rajta.

Aztán sikerült. Antal Béni menteték az életnek.

Mihalache nem tudja megszerezni Madgearunak a képviselői mandátumot

A muscelmezei szervezet nem hajlandó lemondani képviselőjéről, hogy helyet csináljon Madgearunak

Bucuresti-Bukarest, január 20. Az Epoca értesülése szerint Mihalache mindenáron mandátumhoz szeretné juttatni Madgearut. Ezért felszólította Vladescu musceli képviselőt, mondjon le mandátumáról, hogy az itt megéjtendő új választáson Madgearut juttassa be a parlamentbe. A musceli nemzetiparasztpárti szervezet azonban visszautasította ennek a kérésnek a teljesítését és kijelentette, hogy ragaszkodik Vladescu képviselőségéhez.

A musceliek határozata annál feltűnőbb, mert itt van Mihalache leghűbb gárdája és tulajdonképen őt választották meg ebben a megyében, de a volt belügyminiszter egy másik mandátumát tartotta meg. Mihalachet nagyon lehangolta hiveinek elhatározása és az Epoca szerint messzemenő következményei lesznek az ő dezavualásának.

Egy szafedi zsidó benszülött, aki anti-cionistának mondja magát, unja a Galutzsidókat — és Jabotinsky fanatikus hive...

Chaim Mammon szerint a galutban nemesek hideg van, de az emberek még hidegebbek

Cluj-Kolozsvár, január 20. (Az Uj Kelet tudósítójától). Egy palesztinai benszülött — apja is az volt —, csak héberül beszél, ősz fejét piros turbán fonja át, arcára mély barázdákat szántott az idő, hajlott testét hosszú kaftán borítja... A vendéglő kályhája mellett ül, sűrű embergyűrű fogja körül, ő pedig széles gesztusokkal magyaráz, korát megazudoló lendülettel, hévvel...

Chaim Mammon a neve a szafedi zsidó benszülöttnek, aki néhány nap óta Kolozsváron tartózkodik. Erdekes zsidó típus, Héber dialektusában, beszédmodorában, gesztusaiban Kelet forrongó nyugtalansága lüktet.

Palesztináról beszél... A rohanó beszéd hirtelen zökkenéssel áll meg abban a pillanatban, mihelyt megtudja az újságíró jelenlétét. Szemei lázban égnek, tüzet szórnak...

— Haragszom az újságírókra — mondja hirtelen fordulattal —, állandóan elferdítik a valóságot és ebben Palesztinát sem kímélik.

De csakhamar megbarátkozunk...

A klimára terelődik a beszélgetés...

— Bizony, itt hideg van. De az emberek még hidegebbek. Unom a galutzsidókat. Alig várom már Pesach ünnepeit, amelyet otthon fogok már megülni. Igaz, ott egy nappal rövidebb a zsidó szabadság ünnepe, de tartalomban százszorosan gazdagabb, mint itt...

Aztán életéről beszél.

„Nem vagyok cionista”

— Szafedben születtem 67 esztendővel ezelőtt. Az apám is ott született. Ott érem magam a legjobban, nem is tudnék máshol élni, csak a Jisuvban...

— És a cionizmus?

— A cionisták? — nem az én embereim és én se vagyok az ő embereim. Nem vagyok cionista. Meg van róluk a véleményem, de ép úgy a mizrachistákról is, mint az agudistákról, meg a chalukaszidókról egyaránt... Egyformán haszontalanok.

Egyre lendületesebb, egyre gyorsabb tempóban lövelnek a szavak...

— Sir Herbert Samuel nem hiányozhat nekünk. Neki köszönhetjük minden bajunkat. Ami pedig az angolokat illeti, Isten majd fizetni fog nekik mindazért, amit velünk tettek... De cholló, hogy ezt megírja. Erről egy szót se. Még megtudhatják és még meggyűlik a bajom. Ez nem hiányzik nekem. Ne hogy megírja...

— Pedig, pedig... Ökölbe szorul a kezem, ha rájuk gondolok... A hebroni mászárások első martirja, Mózes Afriati, a Mizrahi iskola tanítója, a sógorom volt. A második áldozat pedig az őcsem, a Hadassza-kórház felügyelője...

— Milyenek a gazdasági viszonyok Palesztinában?

Ha Jabotinsky az országban lenne

— Jobbak, mint itt! Kétfélmillió zsidó lehetne még az országban letelepítve. Csak akarni kell... Ha Jabotinsky az országban lenne, akkor sok minden másképp volna. Akkor Palesztinában ma két zsidó ezred állana. Bár hallgattak volna rá, akkor ma háromszor annyian lennének az országban. A kongresszuson azért nem ért el eredményt, mert sokat követelt...

— És az új exekutív?

— Semmi közöm hozzájuk. Nem vagyok cionista. Fő az, hogy Kish ezredes már nincs a helyén. Arlosoroff iránt mi, szófárd zsidók, több bizalommal vagyunk. Ő biztosan több gondot fog fordítani a szófárd zsidók problémáira... A Mizrachitól mi nem sokat várunk. Igaz, tettek valamit a vallásosság érdekében, de sok közebbük a lengyel zsidó és ez baj. Az Aguda se jobb. Azzal, hogy nem léptek be a Kneszet Jiszraélbe, végzetes hibát követtek el... De a Mizrahi abban is hibás, hogy a nők nem kapták meg az avazati jogukat a vallási és kulturális kérdésekben. Pedig ez is fontos...

Egy fiatal talmudista lépett a terembe és a rabbihoz invitálta mincha-imára a szafedi benszülöttet.

Sietve felkapta kabátját és még csak ennyit mondott:

— Salom uvracha... Lohitraot b'Erev Jiszraél. Slomo Zamroni

Stellan A Patria

Tovább fo

Bucuresti-Bukarest Kelet tudósítójától.) sorocai dráma úgy pontot a hivatalos verdményéről kiadott karesti sajtóban egy olyan kérdés fövitas: joga volt-e nek lemészárolni a hat védtelen és f Az Universul és az tiszemita izgatásra vatalos jelentést, a vizsont élesen kriti lentést és igazságot a hivatalos jelentés lis beszarabiai Landau is, aki Soro dokumentumok alap rumtól, az uralkodó tgyen igazságot a hált holttetemei föl

Az U hrad A gyűlölettől tajt sábjain tegnap ujal ágót a sorocai drá a hivatalos jelentés nál fantasztikusabb sorocai zsidókról, mennyien kommunis mit ir az Universul

„Marcovici táh rendre és biztons megállapításokat Kiderült, hogy So tüzfészke. Ezt biz kommunista szöke az öszes zsidó há tüztek ki. A zsidó keresztül be volta manifestációk há tartottak. Olyan f tek, amelyek könn sekre adhattak vo kátokon egy katon egy földre dobott val, ugyanakkor jét. A tüntetéseke licum, a híres k centrum volt és j dezték. A fiatal öreg zsidó keres be üzleteiket a gy tábornok ezenfelül jához csatolt egy wást is, amelyet S toltak ki néhány incidens után és képpen hangzik:

Besarabiát tize lalva tartják a ro kétszáz ezer embert országban szabads raszok és munkás Elytársak! Harcol Elytársak iratkoz nista pártba. Ka Leninnel a lelkün mán banditákat.

A soroca Eddig az Universu Nem tudjuk, hog tikus ez a falragasz hogy a tiltakozó f gyogan serpelt-e a zoló plakát. De azt van mindennek a so köze van a kommuniz ter parton lelőtt hat lett a gyujtóhangu gaszt a sorocai drán tolni? Megmondjuk. ez, hogy utólagosan fegyverüket használ eféle hatásos falrag kalmás arra, hogy el véres sorstűzről, h láról és a kommunis lobogtatásával indoko járását. Január 12-é dráma után, kommun énnek meg Soroca u tok kommunisták vol volt a lelövetésük...

A volt épületes Valahogyan ez a l szorolaj konkuzióin

Frakkingeket, gallérokat, báliruhákat gyönyörűen tisztít, Kristály új vezetősége

Stelian Popescu: Jól tették, hogy lelőtték őket A Patria: Miért kell lelőnni azokat a zsidókat, akik nem akarnak Romániában élni?

Tovább folyik a vita a sorocai dráma áldozatai fölött. Antiszemita uszításokra használja fel az Universul a hivatalos vizsgálat konklúzióit

Bucuresti-Bukarest, január 20. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A jelek szerint a sorocai dráma ügye után nem tettek pontot a hivatalos vizsgálat és az annak eredményéről kiadott közlemények. A bukaresti sajtóban tovább folyik a vita a dráma áldozatai fölött, amely nem lehet olyan kérdés fölött, amely nem lehet vitás: joga volt-e a grancsár-osztagoknak lemészárolni a Dnyeszter partján a védtelen és fegyvertelen embert. Az Universul és az Ordinea féktelen antiszemita igazgatásra használják fel a hivatalos jelentést, a demokratikus sajtó viszont jelenleg kritizálja a hivatalos jelentést és igazságot követel. Szembeszáll a hivatalos jelentéssel a Zsidó Párt agitációs beszarábiai képviselője: Michel Landau is, aki Sorocában összegyűjtött dokumentumok alapján a legfelsőbb fórumtól, az uralkodótól fogja kérni, hogy tegyen igazságot a hat sorocai fiatal kiöltött holttestei fölött.

Az Universul fantasztikus híradásai

A gyűlölettel tájtékozó Universul hasábjain tegnap újabb cikk látott napvilágot a sorocai drámáról. A lap leközi a hivatalos jelentést, majd fantasztikusul fantasztikusabb adatokat közöl a sorocai zsidókról, akik állítólag valamennyien kommunista érzelműek. Ime mit ír az Universul:

„Marcovici tábornok a beszarábiai rendre és biztonságra igen súlyos megállapításokat tett vizsgálata során. Kiderült, hogy Soroca a kommunista tüzfésze. Ezt bizonyítja az is, hogy a kommunista szökevények lelövése után az összes zsidó házakra gyászlófogót tűztek ki. A zsidók üzletei két napon keresztül be voltak zárva. A tüntető manifestációk három napon keresztül tartottak. Olyan felvonulásokat rendeztek, amelyek könnyen szomorú incidensekre adhattak volna okot. Egyes plakátokon egy katona volt ábrázolva, aki egy földre dobott zsidóra tapos lábával, ugyanakkor belészúrja bajonettjét. A tüntetéseket a Tarbut nevű zsidó líceum, a híres kommunista agitációs centrum volt és jelenlegi tanulóit rendezték. A fiatalok terrorizálták az öreg zsidó kereskedőket, hogy zárják be üzleteiket a gyász jeléül. Marcovici tábornok ezenfelül a vizsgálat dossziéjéhez csatolt egy gyűjtő hangú felhívást is, amelyet Soroca falaira ragasztottak ki néhány nappal a január 8-i incidens után és amely a következőképpen hangzik:

Beszarábiát tizenegy év óta elfoglalva tartják a román banditák. Azóta kétszáz ezer embert gyilkoltak le. Oroszországban szabadság van. Ott a parasztok és munkások szabadon vannak. Elvtársak! Harcoljatok a terror ellen. Elvtársak! Iratkozzatok be a kommunista pártba. Karóddal a kezben és Leninnel a lelkünkben üzzük ki a román banditákat.

A sorocai kommunista párt.

Eddig az Universul. Nem tudjuk, hogy mennyiben autentikus ez a falragasz. Azt sem tudjuk, hogy a tiltakozó felvonulásokon csak egyen szepelt-e a leszurtt zsidót ábrázoló plakát. De azt kérdezzük, mi köze van mindennek a sorocai drámához? Mi köze van a kommunizmusnak ahhoz, hogy a sorocai zsidók meggyásolták a Dnyeszter parton lelőtt hat fiatal? Miért kellett a gyűjtőhangú kommunista falragaszt a sorocai dráma dossziéjához csatolni? Megmondjuk. Azért történt mindez, hogy utólagosan igazolni lehessen a fegyvereket használó grancsárokat. Az efféle hatásos falragaszok leközlése azért várt arra, hogy elterlje a figyelmet a véres sorstüzlőről, hat fiatalember haláláról és a kommunista veszedelem megrohogatásáról. Január 12-én, nyolc nappal a dráma után, kommunista falragaszok jelentek meg Soroca utcáin. Tehát a fiatalok kommunisták voltak. Tehát indokolt volt a lelövésük.

A volt igazságügyminiszter épületes vezércikke

Vahogyan ez a logikája a hivatalos vizsgálat konklúzióinak, amelyeket nagy-

szerűen fel lehet használni antiszemita propagandára. A hivatalos jelentés a zsidó üzletekről beszél, zsidó házakról beszél, holott az összes üzletet be voltak zárva s az összes házakon lengett a gyászlófogó. Az Universul azonban nem elégszik meg mindezzel. A lap hírhedt főszerkesztője, Stelian Popescu, a volt igazságügyminiszter, vezércikket ír, amelyben többek között a következőket írja:

„Nem értjük, hogy politikai vezetőink miért nem képesek szembe nézni ezzel a problémával és miért nem vetnek számot azzal, hogy ütött az óra, hogy mi legyünk az urak a mi házukban, amelyet csak a mi érdekeink szerint vezetünk és nem azoknak az érdekei után, akiket az élet szeszélye ma ennek az országnak a területére vetett s holnap ki tudja, hová fogja tovább hajítani. Veszítsük mi el évszázados harcok után felépített államunkat egy rosszul értelmezett humanizmus, egy beteges pacifizmus miatt, amely békét prédikál, holott a béke seholsem létezik a természetben? Andrei Sures, a nevs francia író, akinek soha semmi köze nem volt a politikához, írja: „A természet ellene van bármilyen békének. Az ember csak azért ember, hogy szembeszálljon a természettel, nem azért, hogy tagadjja, hanem, hogy legigazza,

mert egyébként a természet törné őt szét.”

Az élet — állandó harc, az örök béke utópia csupán. Meg fogjuk védeni határainkat bármilyen áldozat árán azokkal szemben, akik megszegik az állam törvényeit és provokálják a rend fenntartóit, a rögtönzött humanisták pedig jobban tennék, ha hallgatnának, amíg el nem vesztjük türelmünket.”

Igy ir egy volt igazságügyminiszter. A nemezi parasztpárt kolozsvári hivatalos lapja, a Patria, igen objektív hangú vezércikkben kommentálja a hivatalos vizsgálat eredményét.

A grancsárok ártatlanok, de a rendszer aljas

„A kormány a közvélemény nyomására szíves volt végül hivatalos kommuniké közzétenni a sorocai ügyről, ahol hat román állampolgárt lelőttek minden előzetes eljárás nélkül. Romániában történt ez, ahol a törvény nem ismeri a halálos ítéletet. (El tudjuk képzelni, hogy mi volna itt, ha az alkotmány megengedné a halálos ítéletet?) Tegyük fel, hogy a hivatalos kommuniké igazat mond. Ebben az esetben mi is azt mondjuk: a határőrök ártatlanok. A rendszer azonban aljas. Ime miért: ha a katonai parancsnokság vagy a polgári hatóságok tudták, hogy kik azok, aki szökni akarnak, miért

nem tartóztatták le előzetesen őket? Ha ismerték pontosan a szökés helyét, miért nem vették azt körül grancsárokkal, vagy még világosabban: miért nem fogták el a fiatalokat, amikor ezek elhagyták a várost? Miért volt szükség arra, hogy a fiatalokat törbe csalják és lelőjjék? Államérdek az, hogy a hatóságok elősegítsék vétségeik elkövetését?

„Hozzanak egy törvényt, hogy le kell löni a zsidókat”

Igen, elismerjük, így kellett volna eljárni a hatóságoknak, ha szarvasvadászatról lett volna szó. De nem amikor román állampolgárokról volt szó. A legedzőbb háboruban sem szabad fegyvert használni az ellenséggel szemben, ha fogollyá lehet őket tenni.

Igen ám, de jönni fognak az antiszemita és antikommunisták (Stelian Popescu) s azt fogják mondani, jól tették, mert a fiatalok kommunisták voltak, szovjetügynökök és zsidók. Igaz. De akkor szavazzunk meg egy egyszakosos törvényt, hogy a összes zsidók és kommunisták leölhetőek, mint a haza és a nemzet ellenségei. Azt hisszük azonban, hogy még Cuza sem vállalja ezt a radikális megoldást. Ő is csak annyit mond: ki a zsidókkal. A cuzisták hatalomra jönnének, úgy bizonyára ki akarnak üzni a zsidókat. De hát akkor miért tartjuk vissza azokat közülök, akik önként akarják elhagyni az országot? Miért kényszerítik őket, hogy nálunk maradjanak? Miért lövjük le őket, ha nem akarnak élni Romániában? S ha igaz, hogy a Sorocában elesett fiatalok szovjetügynökök voltak, akkor kérdjük a hatóságokat, miért nem tartóztatták le és büntették meg őket azelőtt?”

A vita a román sajtóban tovább folyik. Sorocában pedig a hat frissen hantolt sír fölött minden csendes...

Forradalmi sztrájkok és a kommunisták fegyveres tüntetéseivel teszik egyre bizonytalanabbá a spanyol kormány helyzetét

Bilbaóban a kommunisták lefegyverezték a polgári gárdát. A szénbányakerületben a helyzet egyre aggasztóbb. Feloszlatták a jezsuitarendet

London, január 20. Az Evening News madridi jelentése szerint Bilbaóban a kommunisták tömegfelvonulásokat rendeztek, melyeknek során a világforradalmat éltették. Több összeütközés volt a szélsőséges katolikus bászok és a kommunisták között. A karhatalom állandó riadókészültségben van. Bilbaóban a pékek is sztrájkba léptek s a lapok sem jelentek meg. Valencia tartományban is zavargások vannak. Több templomot és zárdát a zavargók felgyújtottak. Súlyos a helyzet a manresai szénbánya-vidéken is.

A munkásság sztrájkba lépett. A kommunisták megostromolták a polgári gárda laktanyáját s a gárdát lefegyverezték. A bányatelepek több élelmiszerüzletét kifosztották. Hír szerint a kommunisták kezükbe akarják keríteni a bányakerület irányítását s fegyvereik birtokában ellenállásra rendezkednek be.

Újabb jelentés szerint a spanyolországi egyetemi városokban a diákok is sztrájkba léptek s részt vesznek a munkanélküliek tömegtüntetéseiben. A kormány erélyes intézkedésekre

szánta el magát. A polgárőrségeket a zavargási terület városaiban riadókészültségbe helyezték és katonai csapatokat indítottak utba a karhatalom megerősítéséül.

Ugy Bilbao környékén, mint a manresai szénbányakerületben a helyzet továbbra is aggasztó.

Valószínű, hogy a forradalmi hangulat erősödése folytán a kormány közelebről kiadja a jezsuitarend feloszlására vonatkozó rendeletet.

„Európa emberfőlöslégét Afrikába kell irányítani”

Uj jelszó a világkrízis megoldására. Caillaux szenátor az Afrika-mozgalmak élén

Párizs, január 20. Francia politikai körökben újabb a világválság megoldása céljából mozgalom indult meg, amelynek lényege, hogy a hatalmas parlagon heverő afrikai területeket benépesítsék Európa nép-főlöslégével. A mozgalom élére Caillaux-szenátor állott, aki egy politikai banketten tartott nagy beszédében kifejtette, hogy a mai világkrízis főoka Európa túlnépesedése. Ennek egyik legeredményesebb ellenszerésként ajánlotta Európának Afrikával való „összeolvastását”. A krízis ezzel jó néhány évszázadra békét hagyna a világnak — mondotta Caillaux, akinek beszéde után egy képviselő tartott ismertető előadást az Afrikával kapcsolatos lehetőségekről. Mindenekelőtt kifejtette, hogy a világ jelentősebb államai főleg arra törekcsenek, hogy gazdasági egységben fejlőd-hessenek.

A gyarmatosítási terjeszkedés politi-

kája megszűnt. Oroszországnak fő célja, hogy olyan területen gyakorolja hatalmát, amely nem szorul bevitelre és amely olyan természetű kincsek fölött rendelkezik, hogy évszázadokra, sőt évezredekre el tudja egyre gyarapodó lakosságát látni. Ugyanerre törekszik Kína és Japán, a két birodalom, amely zárt területe következtében hosszú évszázadokon át nem ismert háborút. India is hasonló helyzetbe akar kerülni és innen van hogy egyre merészebben lép fel az európai invázióval szemben. A mai államok egyre szigorúbban zárkoznak el az idegenek beözönlése ellen, úgy, hogy alpjában véve nincs is a világnak más területe, mint Afrika, ahová a népmilliók főlöslégi bevándorolhatnak, természetesen azzal a céllal, hogy itt alapos kulturmunkát végezzenek. Északafrika jórésze már eddig is angol, spanyol, francia és portugál érdekszféra alatt

áll. Ez azonban csak kis része annak a területnek, amely megművelhető és amely lehetővé teszi az új érvényesülésre.

A régebbi krízisek alkalmával is gondoltak afrikai területek benépesítésére. Akkor az állott utójában ennek a vállalkozásnak, hogy az expedícióknak minde-nütt a maláriával kellett megküzdeniök. A gazdasági krízisek is gyorsabban multak és az afrikai benépesítés gondolatát elejtették. Ma azonban egészen más természetű a krízis és tudjuk, hogy rövidesen nem fog megszűnni. A malária ellen pedig közben hatásos ellenszereket találtak fel, úgy hogy a betegség leküzdése nem lehet a probléma megoldásának lényeges akadály. Colin Ross francia utazó 1927-ben közzétette afrikai kutatásainak eredményét és rámutatott azokra a történeti emlékekre, amelyeket Afrika belsejében talált. Ezekből kiderül, hogy Afrikában a régmúlt időkben jelentős kultúra volt. Nyilvánvaló, hogy a betegségek miatt pusztultak el ezek a kultúrák, a betegségek ellenszerét azonban akkor még nem ismerték. Afrikának sok vidéke gazdag gyümölcsben és legjobb minőségű fákban. Az állattenyésztést lehetővé teszi a dus növényzet, a gabonatermést pedig a zsiros területek hatalmas komplexumai. Európa népei négy háborus esztendőben tönkretettek óriási területeket, amelyeket azután ismét felépítettek. Ha ehhez meg volt az anyagi lehetőség, akkor feltétlenül, meglesz az afrikai telepítéshez is.

A banketten résztvevő politikusok elhatározták, hogy egyesületet alakítsanak, amelynek célja az afrikai letelepítés propagálása.

1 ÖL. bükkhasáb tűzifa

(szurduki) házhoz szállítva

Lej 1000' —

Telefon 11-06 CALCIT r. t.-nál Telefon 11-06

Rendelések felvétele: Cal. Victoriei 45. és Reg. Ferdinand 12. (Hercules)
Sírada Gáril 23. Csuzdával szemben

elekedet volt...
mi köze hozzá?
találkoztunk, má
tetét. Lassan, má
gydarab, jóképe
ni, Antal ur?
angatja:
zá — vágja oda
Fötér irányá
k meg egy pár
tt. És mindezek
d: mit fog es
i?...
(—lay)
rezni
látumot
képviselőjét,
selőségéhez. A
nnál feltünőbb,
e leghűbb gár
ót választották
de a volt bel
mandátumát
net nagyon le
ároozása és az
enő követke
zavauálásának.
i anti-
Galut-
s hive...
deg
nem hiányzott
k minden bajm
kat illeti, Ister
mindazért, amit
hogy ezt meg
g megtudhatják
Ez nem hiány
ja...
be szorul a ke
A hebroni mé
lőzes Afriati, a
sógrom volt.
z ócaém, a Ha
gi viszonyok
az országban
étmillió zsidó
letelepíteni.
potinsky az or
minden máské
ma két zsidó
tak volna rá,
an lennének az
on azért nem
kat követelt...
k. Nem vagyom
h ezredes már
íránt mi, sze
al vagyunk. Ő
ordítani a sze
A Mizrachitől
tettek valamit
de sok közöb
paj. Az Aguda
léptek be a
tes hibát és
Mizrachit abba
n kapták meg
és kulturál
ontos...
pett a terebn
incha-imára a
és még csak
itratot bő-Ere
Slomo Zamroni
tősége

A PÉNZ TRAGÉDIÁJA

IRTÁK: DR. LIGETI SÁNDOR ÉS DR. MARTON ERNŐ (23)

Egy ország, amelyet az arany juttatott koldusbotra

A történelem most következő fejezete a legharsogóbb szatira a pénzről, amely kislott pályájáról és veszélyes, vad kalandokra ragadta magát az embereket. Iskolapédagógia ez a fejezet annak, hogy mi ként válik átokká az emberek kezében az, ami ha helyesen éltek volna vele, áldással lehetett volna.

A pénz tragédiája itt már teljes félelmetességében kezd kibontakozni. Látni fogunk egy országot, amelyre közel egy évszázadon keresztül valóságos záporként hullott az arany és ezüst megmérhetetlen tömege és ez az ország az arany és ezüst áradat ellenére is annyira elszegényedett, hogy népe valóságos éhezett.

A legnagyobb földi jó

Spanyolországról van szó, a középkor Spanyolországáról, amely szerencsés geográfiai és politikai helyzeténél fogva jutott abba a helyzetbe, hogy rátegye a kezét Amerika kimeríthetetlen arany és ezüst kincseire. Az arany utáni vágy vezette a spanyol felfedezőket Amerika partjai felé, hiszen már Kolumbusz Kristóf írja Katholikus Izabellának egyik levelében, hogy „az arany a legnagyobb földi jó” és ezt a földi jót indult el megkeresni a messzi tengereken túl.

A spanyol hódítók a legvisszataszítóbb mohósággal és kegyetlen kapzsisággal vetették rá magukat az új világban eléjük táruló kincsekre. A magas kultúrafokon álló és szelíd benszülöttek értelmetlenül állottak e szemükben undorító jelenséggel szemben és szinte tehetetlenül nézték végig, miként pusztítják el Cortez rablólovagjai Mexikóban a nemes aszték kultúrát és Pizarro martalócai Peruban a szinte csodálatos fejlettséget elért inka művészetet, amelynek egyik alkotása előtt Dürer Albert, a nagy kortárs így kiált fel: „Egész életemben még soha sem láttam ilyen csodálatos művészetet, amely így felvidítja a szívet”.

Ahol az arany nem volt érték

Mint hogy az amerikai benszülöttek nem ismerték a pénz fogalmát, az arany és ezüst nem képviselt nagyobb értéket a szemükben, mint bármilyen más használati tárgy. A nemes fémekben való relatív bőség azt eredményezte, hogy olyan élelőkre használták azokat, amintőre Európában gondolni sem lehetett. Falakat burkoltak és házakat fedtek be az arannyal és ezüstrrel. Pizarro például Cusco városában több mint kétszáz ezer arany lemezt szedett le a háztetőkről és 1147 láda aranyat gyűjtött ilyenformán össze. Az arany zsákmányt aztán igazságosan felosztották egymás között: a spanyol király részére jutott 786.600 dukát arany és 126.900 dukát ezüst, Pizarronak 252.000 dukát arany és 60.000 dukát ezüst, egy-egy kapitánynak 129.600 dukát arany és 36.000 dukát ezüst, a legénység mindegyikének pedig 12.600 dukát arany és 1620 dukát ezüst. A gazdag zsákmány felosztása után a katonák egymás között és a benszülöttekkel kezdtek el kereskedni. Akinek adóssága volt, egy darab arannyal fizetett, anélkül, hogy megmérte volna. Az adós házról-házra ment hitelezőkhöz, mögötte egy benszülött, aki az aranyat vitte: így történt a fizetés az új Eldorádóban.

Az utolsó inka

Atahualpa perui uralkodónak Cusco városában két hatalmas palotája volt, amelyek teljesen arannyal voltak fedve. Még a tető szalmája is tiszta aranyból készült s a rajta levő szinarány kalászok pontos utánzatai voltak a mezei kalásznak. A király trónusa masszív aranyból volt, ez Pizarro zsákmánya lett. A palota udvarán a kut medencéit szinaranyból készült ember- és állatszobrok díszítették. Leszedték természetesen ezeket is. Nem hagyta a helyén semmit.

Szentanuk feljegyzései megemlítik, miként jutott Pizarro Atahualpa kincséhez. Elfogatta Peru utolsó inkáját és palotájának egy szobájába záratta, amely 17 láb széles és 27 láb hosszú volt. Atahualpa váltságdíjat ajánlott fel a kalandornak: annyi aranyat, amennyi a szoba padlóját befedi. Pizarronak ez nem volt elég. Atahualpa ekkor lábujjhegyre állt, kinyújtotta fölé a kezét és annyi aranyat ígért, amennyi megtölti a szobát kézféje magasságáig. Ezt már elfogadta Pizarro.

Az inka beváltotta szavát. Kilenc láb

magasságig hordták tele alattvalói a szobát, hogy fejedelmüket megmentsék. A spanyol lovag azonban megszegte adott szavát, az aranyat elfogadta, de Atahualpát mégis kivégeztette.

Uj bányákat nyitnak meg

A hódítók néhány év alatt mindent elvettek, ami elvehető volt. Amikor már nem találtak rabolni valót, más eszközökről kellett gondoskodni, hogy aranyhoz és ezüsthöz jussanak. 1520-ban Mexikóban, 1554-ben pedig Dél-Peruban találtak gazdag ezüsbányákat és ezeknek a kiaknázását kezdték meg, természetesen a rab-szolgává lett benszülöttek segítségével.

A világ nemes érckészlete e bányászat hatása alatt rohamosan emelkedett. A délperui bányák megnyitása után a régi ezüstermelés 90.200 kilogrammról 331.600 kilogrammra emelkedett, 1600 után pedig 422.000 kilogrammra. Ennek a horribilis nemessére mennyiségnek 78,6 százaléka egyedül Spanyolország kezébe jutott.

Az ezüst flotta

A rengeteg nemesfémét évente az úgynevezett „ezüst flotta” hozta át Európába. Szevillából indultak el a hajók élelmiszerekkel, ruhákkal és használati tárgyakkal megtöltve, hadihajók kíséretében, hogy aztán az árut a mexikói vásárokon eladva, bőséges haszonnal hazahozzák a vételárat: aranyat és főleg ezüstöt.

Evérel-évre tartott ez az áradat és öntötte el Spanyolországot és mégis megtörténhetett a világtörténelem egyik legnagyobb paradoxona: az aranyözön Spanyolország bukását idézte elő, amelynek hatása még ma sem mult el. Számos író és tudóst foglalkoztatott a gazdaságtörténelemnek ez az izgató problémája, de

azt hisszük, hogy a XVII-ik század egyik névtelen írója adta meg rá a legjobb választ: „A legdrágább fém a legnékülözhetőbb és legbiztosabb, amely valaha is létezett és létezni fog: az izadtság, amely a homlokon gyöngyözik. Ott ahol ez hiányzik, nem ühet meg sem arany, sem ezüst”.

Spanyolország csödbe jut

Hiába volt az arany és az ezüst folyam. A munka hiányzott Spanyolországból. A hirtelen meggazdagodott állam nem tudta produktív módon értékesíteni aranyát. A hidalgók és főurak, akiknek kezébe az újvilág fölötti rendelkezés került, a leg-pazarlóbb és dologtalanabb életmódot folytatták, hazai ipar híján idegen kereskedők idegen árukat vásárolták és olyan keveset dolgoztak abban az időben Spanyolországban, hogy még élelmiszer behozatalra is rászorultak. Az örökös hadjáratok és különösen a németalföldi megszállás valósággal ették a pénzt s az eredmény az lett, hogy 100 év leforgása alatt hatszor került csödbe az állam. Minden állampapír, a koronaajándékokra kibocsátott járadéklevelek, amelyekbe Spanyolország népe befektette pénzét, sem misnek nyilvánított, bankok és kereskedők buktak meg és 1576-ban az Amerikába induló flották már nem tudták megtölteni áruval, hogy az mint „ezüst flotta” térhessen vissza.

Az aranyfolyam lassanként elapadt. II. Fülöp spanyol király halálakor az állampénztár adóssága százmillió dukátra rugott. A király óriási kincseit elszedték ellenfelei, a németalföldiek, akik munkával, iparral és kereskedelemmel meggazdagodtak, míg Fülöp elszegényedett.

Száz és egynéhány évvel később, amikor az utolsó spanyol Habsburg, II. Károly meghalt, annyi pénz sem maradt a királyi pénztárban, hogy a temetési költségeket ki lehessen fizetni. Spanyolország az urhatnám semmittevők hazája, ahol mindenki „Don” akart lenni, de dolgozni senki sem akart, lassanként teljesen elvertett, gazdaságilag lerongyolódott és ennek következtében elvesztette azt a nagy hatalmi állását, amelyhez V. Károly császár és Amerika birtoka juttatták.

(Folytatjuk)

KÖZGAZDASÁG

Az általános moratórium és az infláció ellen foglalt állást a kolozsvári Ugir

„Ma már csak a presztízisére kényes nagykereskedő fizeti tartozásait” A kolozsvári gyáriparosok a tartozások részleges elengedését javasolják

Cluj-Kolozsvár, január 20. Az Ugir kolozsvári kerülete tegnap tartotta meg ézevi első vezetőségi ülését. Az ülésen, amelynek elnöke dr. Farkas Mózes, a kerület ügyvezető elnöke, előadói pedig dr. Bösörényi Sándor és Peptea Jakab kerületi igazgatók voltak, ezuttal szinte kizárólag közérdeklő gazdasági problémák kerültek megvitatásra. Az agrármoratóriummal kapcsolatban mindenekelőtt azt állapították meg a gyáriparosok, hogy egyrészt a moratóriumot életbeléptető törvény tág fogalmazása, másrészt az adósoknak mindennemű fizetési kötelezettség elleni elkeseredett védekezése odáig fejlesztették a dolgokat, hogy ma már ugyszólván csak az üzleti hírnévre kényes nagyiparos, vagy nagykereskedő próbálja esedékességeit betartani.

Habár a megoldás látszólag az volna, amit napról-napra többen kérnek is, hogy a mai részleges moratóriumot változtassa át a kormány általános, mindenkire kiterjedő, tehát az iparosok és kereskedők magántartozásának kifizetését is felfüggesztő moratórium-má, a gyáriparosok tiltakoznak az ellen a megoldás ellen is. Szerintük a moratórium, vagyis az esedékességek teljes egészében való eltolása a gazdasági élet vérkeringésének a megállítását jelent s talán még az inflációs kísérleteknél is katasztrófálisabb hatású szanálási módszer.

A gyáriparosok szerint a mi gazdasági helyzetünk orvoslási módja csak

egy lehet. Helyre kell állítani az adósok fizetési kötelezettségét, de ugyanakkor meg kell teremteni az adósok fizetési képességét is. Ennek a kétös feladatnak a kormány csak úgy tehet elget, ha a hitelezők és adósrétegek reprezentársainak bevonásával haladéktalanul hozzáfűz egy új szanálási törvényjavaslat kidolgozásához, amely az összes köz- és magántartozások részleges elengedését, illetve a fizetési esedékességek részleges eltolását, de egyben a kedvezmények dacára sem fizető adós megfelelő szankcionálását intézményesen próbálja életbeléptetni. Egy ilyen irányú szanálási törvényhez a gyáriparosok szerint, ma már a külföldi hitelezők hozzájárulását is könnyen meg lehetne kapni. Végére is ez a szanálási mód a német, magyar és más országbeli moratóriumoknál sokkal előnyösebb helyzetet teremtene a hitelezők s így a külföldi hitelezők részére is.

Ha a kormány egy ilyen szanálási törvényt, melyben a teaurált bankjegyek megfelelő lebélyezéséről is gondoskodás történik, sürgősen tető alá tud hozni, a gyáriparosság vezetői szerint az ország pénz- és áruforgalma egycsapásra meg kell, hogy induljon s ezzel a lassu felgyógyulás meg kell, hogy kezdődjék. Ellenkező esetben a gyáriparosok nem remélnek könnyebbulést s előbb a kereskedők, iparosok és háztulajdonosok, végül pedig bel-földi fogyasztómegek elvesztése után a moratóriumot „élvező” mező-

gazdák teljes összeomlását jósolják meg.

Az új iparpártolási törvényjavaslat kapcsolatosan az Ugir viszatámasztja a törvényjavaslatnak azt a rendelkezését, amely új iparvállalatok alapítását, meglévő iparvállalatok továbbfejlesztését — az iparosságnak felesleges investícióktól való megóvása címén — miniszteri, illetve minisztertanácsi engedélyezéshez akarja kötni.

A gyáriparosok kolozsvári vezetői szerint egy ilyen törvényintézkedés a hazai ipar egészséges továbbfejlődését s az ipari cikkek olyannyira szükséges árlemorzsolódását tenné egyszersmindenkorra lehetetlenné s ezért az Ugir kolozsvári kerülete meghatalmazást adott ügyvezetőinek arra, hogy a tervezet szövegéből való töröltetése érdekében a legkíméletlenebb parlamenti harc bevezetésétől se riadjon vissza.

A kötött devizarendszerrel dolgozó szomszédos államokkal, így az Ausztriával és Magyarországgal is megkezdett clearing-tárgyalások várható eredményeivel kapcsolatban az Ugir erdélyi vezetői megállapították, hogy a román delegáció egyoldalú információk következtében egyoldalú szempontok szerint tárgyal. A clearing-tárgyalások egyetlen célja a megkötendő egyezmény életbelépte után exportálandó árunk ellenértékének az ugyanazon államból hozzáznk importálandó áruk ellenértékével való kompenzálása kell, hogy legyen. De ezt sem olyan formában, hogy a clearingbe be nem kerülő importlehetőségeink ezáltal egyszerűen megszűnjének. Amugy is valóságban vergődő exportvállalataink azt a jogát, hogy esetleges régebbi tartozásainak letörlesztése, vagy más hasonló címen clearingen kívül is értékesíthessék felesleges exportárukat, a mai nehéz viszonyok közt nem kobozhatja el egyetlen kormány sem.

A váradi Ugir vezetősége által sereglmezett adóelőleg behajtások törvénytelenségének megállapítása, a CFR tariforevizio előmunkálatainak ismertetése s más aktuális kérdés letárgyalása után dr. Farkas Mózes azzal zárta be az ülést, hogy az ülésen hozott határozatok alapján beindítandó új akciókhoz a kerületi tagoknak eddig is mindig és mindenki által elismert szolidaritás támogatását kéri.

EGYESÜLETI ÉLEL

Az Árvagondozó helyicsoportja felkérte azokat a hölgyeket, akik a bál rendezésében szerepet vállalni szivesek voltak, hogy csütörtökön délután 5 órakor a Kishiteibank helyiségében megjelenni sziveskedjenek.

Teljes erővel folyik az Árvagondozó konferenciájának előkészítése. Hirt adunk már az Uj Kelet hasábjain arról, hogy az Erdélyi Zsidó Árvagondozó e hó 24-én rendezi Kolozsváron rendkívüli konferenciáját. Az előkészületek minden vonalon megtörténtek és a központi iroda elkészítette az összes referátumokat, valamint határozati javaslatokat. Mint értesülünk a vidéki tagozatok nagy számban és csaknem minden helyicsoporthoz részt fognak venni az Árvagondozó rendkívüli közgyűlésén, melynek kiemelkedő jelentősége, hogy azon a Joint berlini igazgatósága is képviseltetni fogja magát. A konferencia igen nívós napirendjével holnapi számunkban fogjuk közölni. Tá-jékozásul írjuk még, hogy a közgyűlés a Salom-Klub helyiségében (Str. Filipescu 6) lesz megtartva és d. e. 11 órakor kezdődik. Délben ugyanott társasbéd lesz a delegátusok részvételével.

Zsidó Orvostanhallgatók Köre. Ezuttal értesítjük kollégáinkat, hogy szombatot f. hó 23-án este fél 9 órai kezdettel dr. Lengyel Miklós egyetemi tanársegéd tart előadást „A gonorrhoea és profilaxiája” címmel a Diákmenza olvasótermében (CaI. Dorobantilor 11.) Pontosan megjelenést kérünk. Vendégeket szivesen látunk. A vezetőség.

A Zsidó Párt Ifjúsági Szekciójának vezetősége ezuttal értesíti tagjait, hogy ma azaz január 21-én csütörtökön este fél 9 órakor az E. Zs. N. Sz. (Str. Morandului No. 4 földszint) helyiségében gyűlést tart. A tárgysorozat fontos pontjára való tekintettel, a vezetőség pontos megjelenést kér.

Timisoara- Uj Kelet tud előtt történt írója meglát élet egy le citását, aki stabilizációs fejtette elő életének rem

— Az egé gyeli Popovii párizsi tárgyi között az or dozik a stabi lyel véget örületnek: ak nak és fékeve denki, aki köze van a az új fordula mely új gazd nyitását jelen kalkulálni, a meglepetés, a lesz fektethet szágba fogja tui tőkét. E ztben a báns első helyen f minden szemj lissá fog kife kedelme minte Nyugat és a Balkán között

Ilyenek vo záció évében. szította volna móniáját az o A stabilizáció ezelőtti diagn Rövid három Hogy bár ne tántak 1929-be Mert míg bizo volt belöle ele és a valutafluk Azokon a rend ken, ha elég óv 25-30 százalé

1929: a stak volt a határkö tében. Innen fejlődése. 1930 Hermes Bank, veszett el a es Ezzel indult a bankrun, mel Sváb Ipari és millió lej betét Takarékpénztár Három hónapra tatlanak hitt T ezzel újabb 400 mesvári piacról rövid félér le lej tünt el, T

ami 1930 másod trófálsan kezdő félmilliárdra es és ezzel a nyug temesvári piacot katlanul drágul már nem biztak ságában és ezzel pénzintézeteket lyek még ma is a Banca Marmar

Jött 1931. Má ideges hónap vol rolt a betétestöl jelentette a kezd nak. A helyzet a Mironescu-kor Titulescu minisz nálása és az ezz lomba került hírek

ujabb kétszázme temes amennyiben ezt betétesek kivont és külföldre men

Temesvár a gazdasági válság két esztendejének tükrében

1929-ben 2.2 milliárd betélet kezellek a temesvári bankok és ez 1931-ben 600-700 millióra zsugorodott össze. Likvidált vállalatok és bankok szomorú statisztikája. Nyilatkozatok a stabilizáció évében és megállapítások 1932-ben

Timisoara-Temesvár, január 20. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Három évvel ezelőtt történt. 1929 január végén e sorok írója meglátogatta a bánsági gazdasági élet egyik legismertebb gazdasági kapacitását, aki az akkor éretően aktuális stabilizációs kölcsönnel kapcsolatban kifejtette előttünk a Bánság gazdasági életének reményeit.

Remények 1929-ben

— Az egész ország szivszorongva figyeli Popovici Mihály pénzügyminiszter párizsi tárgyalásait. A mai körülmények között az ország minden polgára ájuldozik a stabilizációs kölcsön után, melyet véget vehetünk a háboru utáni örületnek: a gazdasági bizonytalanságnak és fékevesztett fluktuációnak. Mindenkinek, aki ebben az országban él és köze van a kereskedelemhez és iparhoz, az új fordulatot: a stabilizációt várja, mely új gazdasági perspektívák megnyitását jelenti. Nyugodtan lehet majd kalkulálni, a valuta körül nem érhet meglepetés, a termelés biztos bázisokra lesz fektethető és a lej stabilitása az országba fogja csalni a nyugati és óceánon túli tőkét. Ebben az új gazdasági fejében a bánság, de különösen Temesvár első helyen fog szerepelni. Temesvár minden szempontból nyugati metropolissá fog kifejlődni, gyárpara és kereskedelmintegy összekötő kapocs lesz a Nyugat és a Dunától délre kezdődő Balkán között.

A korai diagnózis

Ilyenek voltak a remények a stabilizáció évében. A stabilizáció sikere biztosította volna Temesvár gazdasági hegemóniáját az ország összes városai fölött. A stabilizáció sikerült, de a három évvel ezelőtti diagnózis tulkorainak bizonyult. Rövid három év alatt már mindenki sir. Hogy bár ne stabilizáltuk volna valutánkat 1929-ben. Tulkorai volt a sietés. Mert míg bizonytalan volt a lej, legalább volt belőle elég. Volt életkezdő forgalom és a valutafluktuáció is lehetett keresni. Azokon a rendszeres valutakülönbözeteiken, ha elég óvatos volt az ember, a rezszi 25-30 százalékát kikereshette.

A szomorú emlékeztető run

1929: a stabilizáció esztendeje. Ez volt a határköv Temesvár gazdasági életében. Innen kezdődött a város visszafelépése. 1930 év elején megbukik a Hermes Bank, amikor is 40 millió lej veszett el a csődtömeg ügykezelésében. Ezzel indult a katasztrófális temesvári bankrun, mely hullámaiba temette a Sváb Ipari és Kereskedelmi bankot, 150 millió lej betéttel, majd a szolid Polgári Takarékpénztárt 120 millió lej betéttel. Három hónappal később a megingathatatlan hirt Timiseana omlott össze és ezzel újabb 400 millió lej tűnt el a temesvári piacról.

rövid felvétel felforgása alatt 700 millió lej tűnt el, illetőleg vált immobilá Temesváron,

ami 1930 második felében már katasztrófálisan kezdte éreztetni hatását. Másfélmilliárdra csökkent Temesvár pénze és ezzel a nyugodt és kiegyensúlyozott temesvári piacon a pénz hirtelen és szokatlanul drágulni kezdett. A betétesek már nem bíztak a pénzintézetek szilárdságában és ezzel néha-néha olyan komoly pénzintézeteket is zavarba hoztak, amelyek még ma is állják az ostromot még a Banca Marmarosch bukása ellenére is.

Ujabb 200 millió

Jött 1931. Már január és február két ideges hónap volt. A pénz ide-oda vándorolt a betétestől a bankig és vissza. Ez jelentette a kezdetét a bizalmi válságnak. A helyzetet teljesen élére állította a Mironescu-kormány hirtelen bukása. Titulescu miniszterelnökké való dezignálása és az ezzel kapcsolatban forgalomba került vagyondézmáról szóló hírek

ujabb kétszázmillió lejébe kerültek a temesvári piacnak, amennyiben ezt az összeget a megijedt betétesek kivonták a temesvári bankoktól és külföldre menekítették. Egy év alatt

ezzel már 900 millió került ki a temesvári pénzpiac forgalmából.

A bizalmi válság

A mult év folyamán betetőzte a krízist a bizalmi válság, mely Európán végig húzódva. Temesvárig is eljutott. Májustól december elejéig 600-700 millió betétet vontak ki a forgalomból, mely formálisan a szalmazsákba menekült a bizonytalanság elől. Az eredmény egészen katasztrófális. 1929-ben temesvári bankokban 2 milliárd 200 millió lej pihent és ez 1931 végéig 600-700 millióra zsugorodott össze. Gazdasági szempontból azonban ez az összeg sem jöhetett többé számításba, mert a bankok állandó

riadókészletükre való tekintettel ezt a summát nem helyezhették ki a vállalatoknál, hanem mint immobil holttőke szerepel a gazdasági indexen.

Az építkezés nem segített

A legszomorubb, hogy ez a kivont tőke semmiféle formában nem került újonnan forgalomba. Teljesen téves beállítás az, hogy a mult évi építkezések Temesváron olyan arányt öltöttek volna, hogy ez az építkezés a bankoktól kivont betéteket felszívta volna. A városi mérnöki hivatal adatai igazolják ezt az igazságot: 1931-ben épült 209 földszintes ház, 30 egyemeletes ház, 3 kétemeletes ház, 1 ötemeletes, 108 udvari ház, összesen 356 millió lej értékben. Ezzel

Hatszázhatvanötmillió lej fizetett rá az állam a kenyérbélyegekre

135 millió folyt be a kenyérbélyegekből, egy félmilliárdot kaptak az exportőrök és még 300 millióval tartozik az állam

Bucuresti-Bukarest, január 20. A „Viitorul“ hosszabb cikket ír a kenyérbélyeg és a gabonaprémium kérdéséről. A mult év november elsejéig kenyérbélyegből 135 millió folyt be, ellenben exportprémiumban egy félmilliárdot fizettek ki. Azóta az állam tartozása az exportőrökkel szemben újból háromszázmillió. A kormány az eddigi összegeket a Nemzeti Banktól vette kölcsön, illetőleg a letétpénztártól, az Általános Takarékpénztártól, a vasut

és a stabilizációs kölcsön alapjaiból. A kormány most újabb kölcsön után kell néznie. Ujra a Nemzeti Bankkal tárgyal kétszázmillió lej folyósítása ügyében. Azzal a gondolattal is foglalkozik a kormány, hogy a gabonaexportot leállítja, nehogy a belső fogyasztást veszélyeztesse és hogy ne szaporítsa az exportprémiumért való adósságát. Ez azonban a devizakészlet csökkenésének veszedelmét rejti magában. A mai napig összesen nyolcvanezer va-

gon gabonát szállított Románia a mult évben külföldre. A kenyérbélyegyet június elsejéig feltétlenül érvényben akarják tartani. A „Viitorul“ azt a következtetést vonja le mindebből, hogy a kenyérbélyeg és exportprémiumrendszer egyáltalában nem volt hasznára a mezőgazdálknak.

Ha csak nem eredmény az, hogy a kenyér drágább lett és tetejében még hatszázhatvanötmillióba került a kenyérbélyeges passzió.

A dési törvényszék felmentette a feketeszeszgyártással vádolt somkerek szeszgyárosokat

Rotschild Adóifot és Weisz Lajost, valamint a másodfoku vádlottakat szabadlábra helyezték. Milliós pénzbírságokat semmisítenek meg az ország törvényszékei a feketeszesz-tárgyalások során

Dej-Dés, január 20. (Az Uj Kelet tud.) A feketeszesz-vizsgálat során a szeszgyárosok ellen beindított perek már az ország összes ügyészségein befejeződtek és a tárgyalások a törvényszékeken megszokottakká váltak. Szesz ipari körökben általános érdeklődés kíséri ezeket a tárgyalásokat, amelyeknek nagyrésztben eddig még felmentő ítéleteket hoztak. A dési törvényszék kétnapos főtárgyalás után tegnap

felmentette a perbe fogott Rotschild Adolf és Weisz Lajos somkerek szeszgyárosokat,

akiket nagymennyiségű feketeszesz előállításával vádolt az ügyészség. A két fővádlott mellett Zapeleanu Iuon szemlész és Friedmann József gépész voltak vádlottai a pernek, akiket szintén felmentettek a vád és annak követ-

kezményei alól.

A tárgyaláson harmincnegyeven hallgattak ki, akiknek vallomásaiból minden kétséget kizáróan kiderült, a perbe fogott szeszgyárosok ártatlansága. A felmentő ítélet ellen az ügyészség a táblához élt felfolyamodással.

Az ország területén eddig Nagyváradon, Tordán, Temesváron és Désen tartottak feketeszesz monstre pereket, amelyek valamenyen felmentő ítélettel végződtek. A törvényszékek azonban nem csak az eljárások bűnügyi részében, hanem a pénzügyi közegek által kiírt milliós bírságolási ügyekben is a szeszgyárosok javára döntött, amennyiben

az eddig tárgyalásra került összes bírságokat megsemmisítette.

Mindez pedig ugyanakkor történik,

midőn az ország összes ügyészségein hatalmas apparátus dolgozik a feketeszesz-ügyben és a válságos időkben amugy is leszegényedett szeszgyárosokat a törvény-paragrafusoknak nagyon kevésbé indokolt értelmezésével előzetes vizsgálati fogságban tartják.

A 140.214-es számú sorsjegy nyerte meg a Református Kórházegyesület milliós nyereeményét

Cluj-Kolozsvár, január 20. (Az Uj Kelet tud.) Ma délután zajlott le nagy érdeklődés mellett a Református Kórházegyesület sorsjátékának utolsó, illetve milliós húzása. Ezzel az erdélyi közjóléti intézmények utolsó sorsjátéka nyert befejezést.

A sorsjegytulajdonosok és az érdeklődők nagy tömege vonult fel, hogy tanuja legyen az utolsó sorsjáték milliós húzásának. Az egymilliós nyereeményt az 140.214-es számú sorsjegy tulajdonosa nyerte meg, aki azonban még nem jelentkezett.

Ugyanakkor két 50.000 lejes nyereeményt is húztak ki, amelyeket az 118.664 és 105.765 számok nyertek meg

Leltározunk!!!

Árainkat rendkívüli módon leszállítottuk!! Egyes cikkeket teljesen kihagyunk és minden elfogadható árban árusítjuk!

Használja ki az alkalmat és vásároljon a

„GÓLYA“ áruházban

Reg. Ferdinand 11.

Telefon 9-57.

Vissza a háboruba?

Zsidók pénz nélkül

— Regény az amerikai zsidó proletárok életéből —
IRTA: MICHAEL GOLD

(28)

Zsidók és keresztények

Anyám sohasem szerette a cipőt. Magyarországon, szülőfalujában csak ritkán viselt cipőt és nem tudta belátni, hogy miért kell Amerikában cipőben járni.

— Hát van az ember kezén cipő? — szokta kérdezni. — Hogy dolgozhat az ember cipőben? A cipő csak pompázásra való.

Ezért, amikor csak tehetett meztitláb járt. Ez nagyon bosszantotta apámat azokban az időkben, amikor még rátartott. Cipő nélkül járni számára a bevalóságát jelentette a világ előtt annak, hogy szegény. Anyám azonban nem ismerte ezt a hamis büszkeséget s még az uccára is lement meztitláb.

Egyszer apám egy briliánsgyűrűt vett neki részletekre. Ez a heroikus korszakában történt; hetenkint meglehetősen sokat keresett s a mester egy előmunkás állással hittegette.

Szombat este volt s a munkástársaival sört ivott. Izgatottan és ünnepélyesen jött haza. Drámai mozdulatokkal és egy szemfényvesztő hókusz-pókuszával vette ki a gyűrűt a mellényzsebéből és húzta föl anyám ujjára.

— Végre, Katie, — mondotta s nagy ünnepélyességgel megszókolta. — Végre van egy briliáns gyűrű! Végre megirhatod haza, hogy Amerikában briliánsokban jársz.

— Pah! — válaszolt anyám bosszusan és félretolta apámat. A gyűrűt leszakította az ujjáról, mintha égetné. — Milyen butaság!

— Butaság! — kiáltotta apám megbotránkozva. — Mi! Butaság briliánst hordani?

— Igen, — mondta nyakas anyám. — Mindenki visel briliánst! — mondta apám. — Mindenki, aki csak egy kicsikét büszke.

— Hát csak büszkélkedjenek mások! Én egy igavonó állat vagyok, — mondta anyám.

Apám felindultan kiköpött és elődalgott, hogy valami intelligens férfilények után nézzen.

A gyűrű a családban maradt. Ez volt egyetlen mozgó tőkének. Tekintélyes számu törölközők és lepedők alatt rejtőzött a szekrényben. Szükség idején zálogházakba vándorolt, hogy a házbérré és az ételre való pénzről gondoskodjék. Nagyon sok East-Side-i család csak ezért törte magát ékszerre után. A pénz eltűnik, az ékszer megmarad. Ez volt East-Side primitív hitelrendszere.

Anyám szerette magát igavonó állatnak nevezni. Büszke volt arra, hogy tud keményen dolgozni. Nem akart briliánsgyűrűt, luxusruhát, semmiféle cifraságot. Erős valóságérzéke volt és érezte, hogy azon, aki szegény, csak a saját ereje segíthet. Apám azonban romantikus volt s egy nyájas, kényelmes jövőről álmodozott.

Ó, én egyszerű, csodálatos, kicsike East-Side — anyám! Hogy is tudnám valaha ezt a fekete hajú, csillogó szemű, kicsi asszonyt elfelejteni, aki egész nap meztitláb ide-oda topogott, Erzsébet korabeli jiddis nyelven káromkodott, lenézett szavakat használt, amiket „hölgyek” nem használnak, nekünk pofokat adott, megvert bennünket, a szomszédasszonyokkal veszekedett, szomszédasszonyainak segített, dolgoosan, kora reggeltől éjjelig a bérkaszárnya létért való harcában.

Lopott és gyilkolt volna érettkünk. Elhagyta volna magát gázoltatni a vonatból, ha ez segíthet rajtunk. Egy farkas heves és fájdalmas szeretetével szeretett bennünket, de szakadatlanul úgy korholt valamennyiünket, mint egy szarka.

Kemény volt az élete. Tíz éves korától kezdve nem ismert más csak a munkát. Akkor halt meg az apja és a népes családban ő volt a legidősebb gyerek. Egy pékműhelybe dolgozott, azután pedig férfi munkát végzett egy paraszt gazdaságban.

Amikor tizennyolc éves volt a rokonai összegyűjtötték hetvenöt forintot és a család utolsó reményeként kiküldték Amerikába, hogy dolgozzon és pénzt küldjön a testvéreinek.

Az utazás az Óceánon mély benyomást tett rá. Tizenhét kintjeljes napot töltött a piszkos fedélközön s nem evett mást csak heringet és krumplit, mivel a hajón a koszt nem volt kóser.

Az első éjszakát Amerikában egy a bevándorlóknak szolgáló tulzsfuolt pince szálló padlóján töltötte vad, nyugtalanító össze-visszaság közepette. „Néger-ház” volt a pince neve.

Másnap egy rokonát kereste föl. Ez szerzett neki állást egy East-Side étteremben; öt dollárt kapott egy hónapra és kosztot. A bűdös, zsíros konyhában egy matracon aludt. A munkaidő reggel ötől éjjelig tartott.

Egy év alatt megtakarított annyi pénzt hogy a legidősebb testvéreinek hajójegyet küldhetett.

— Igen, én Amerikában mindenféleképp szórakoztam — szokta mondani, adáz mosollyal, ha nekünk erről az időkről mesélt. — Igen, ebben az első étteremben nagy mulatságban voltam a kannákkal és fazekakkal.

— Tiszta szerencse, hogy életben maradtam. Amerika jó ország, de nem a szegényeknek. Ha a Messiás Amerikába jön, hát akkor szép automobilon egy tucat szolgálattal jön. Ha csak gyalog érkezik, az emberek azt fogják hinni, hogy ő is szegény bevándorló. Akkor aztán tényérokat moshat egy étteremben.

Apám és anyám régi zsidó szokás szerint kötötték házasságot; ami azt jelenti, hogy hivatásos házasságközvetítő hozta őket össze, aki a szolgáltatáért províziót számított fel magának. Ez a módszer nem rosszabb, mint más módszerek. Szüleim olyan szenvedelemmel szerettek egymásba, amely mélyebb volt minden romantikus szerelemnél; megvagyok győződve, hogy apám a halálba ment volna anyámért. Anyám azonban sok fejfájást is okozott apámnak s ezt apám többször meg is mondta neki nyíltan.

Anyám mindenbe beleavatkozott. Mindent megkísérelt „megjavítani” és veszekedett az emberekkel, mert „rossz emberek”. Sose csinált titkot a véleményéből s mindig világosan megmondta, hogy kinek mi a kötelessége. Állandóan valamiféle komplikált morális vitába volt keveredve s apámnak mindezeknek a részleteire oda kellett figyelni.

Azután mindig talált embereket, akik szükségben voltak és a segítségére voltak utalva. Napokon, heteken, hónapokon keresztül segített rajtuk pénzzel, étellel, tanácsokkal, a keze munkájával. Makkacs szüléseknél bábaasszony, betegágyánál ápolónő, családi viszályok alkalmával békéltető volt.

Tudta, hogy égési sebekre miként kell katasztrófát készíteni s hogy hülléseket hogyan kurálnak petróleummal. Ismerte a különböző füvek erejét s más paraszti gyógyszert. Nagyszerű szakácsnő volt és kenyérsütő s a szomszédasszonyait mind beavatta ezekbe a titkokba.
(Folytatjuk)

SZÍNHÁZ-FILM MŰVÉSZET

A cluji Román Opera műsora

Péntek, 1932 január 22: Alarcosbál.
Vasárnap, 1932 január 24 (délután): Cigánybáró.
Hétfő, 1932 január 25: Szimfónikus hangverseny.
Szerda, 1932 január 27: Fidelio.
Péntek, 1932 január 29: Hoffmann meséi.

CORSO-MOZGÓ műsora

Csütörtök 3, 5, 7 és 9 órákor.
Péntek 3, 5, 7 és 9 órákor.
Szombat 3, 5, 7 és 9 órákor.
Vasárnap 3, 5, 7 és 9 órákor.
Nóti Károly szenzációs vígjátéka. Őszi manóver. Két órán keresztül nevetető vígjáték. Főszerepben: Lucie Englisó, Paul Hörbiger és Fritz Kampers. Műsor előtt a legújabb világ híradó.
Vasárnap d. e. 11 órákor: Nagy vígjáték matiné.

Szinkór-Mozgó műsora

Csütörtök 3, 5, 7 és 9 órákor: Soha többé szerelem! (Lilian Harvey, Felix Bressart és Harry Liedtke nagyoperettje, világsiker!)

Péntek 3, 5, 7 és 9 órákor: Soha többé szerelem!
Szombat 3, 5, 7 és 9 órákor: Soha többé szerelem!
Vasárnap 3, 5, 7 és 9 órákor: Soha többé szerelem!

URANIA-MOZGÓ műsora

Csütörtök 3, 5, 7, 9 órákor: Der Mörder („M”).

SELECT-MOZGÓ műsora

Csütörtök 3, 5, 7, 9 órákor: Ahol a Volga folyik... mélyen megrendítő dráma, Tolsztoj „Feltámadás” c. regénye nyomán. Hangos film, német párbeszédekkel, főszerepben: John Boles és Lupe Velez.

ASTRA Mozgó műsora

Csütörtök 3, 5, 7 és 9 órákor.
Péntek 3, 5, 7 és 9 órákor.
Szombat 3, 5, 7 és 9 órákor.
Vasárnap 3, 5, 7 és 9 órákor.
Ami kalandorfilmben még nem volt! Zinker (A besugó) Lissy Arna, Szóke Szakáll, Iwa Wanja, Carl L. Diehl, Paul Hörbiger stb. Világszenzáció!

Vissza a háboruba?

RÁDIÓ MŰSOR

Csütörtök, január 21.

Bukarest. 8: Tenorénekek. 8.30: Szimf. hangv. 9: Előadás.

Budapest. 9.15: Hangv. 12.05: Balalajkazené. 3.30: Sportelőadás. — 4: Mese-délután. 5: Nemesprémü állatok tenyésztése. 5.30: Sirva vígad a magyar zenés, énekes előadás. 6.30: Angol nyelvtanítás. 7: Keringők. 7.30: Massenét: Manon e. operája. Utána cigányzene.

Bécs. 6.30: Wagner műveiből.
Berlin. 8: Versek. 8.30: Zenekari hangverseny.

Frankfurt. 10.35: Táncczene.
Langenberg. 8: Keringők. 9: Hangv.
Stuttgart. 7.10: Filharmónikusok hangversenye.

Heilsberg. 8: Táncczene.
Varsó. 8.15: Dalok. 10.10: Grammfón.
Milánó. 7: Grammfón. 9: Opera.
Róma. 8: Grammfón. 9: Szimfónikus előadás.

Prága. 8.25: Rádiózenekar.
Pozsony. 6.05: Szórakoztató zene.
Svájci Romand Adó. 8.25: Saint-Saens művei.

Svájci Aleman Adó. 9.30: Szórakoztató zene.

APRÓ HIRJUTÓK

Huszonöt éves, izr. vallású földbirtokos nősülni óhajt. Vagyona hárommillió lejrt erő birtok, gazdasági felszereléssel és berendezett lakással. 18—20 év körüli háziasan nevelt lányok, megfelelő hozománnyal. Teljes című, fényképpel ellátott leveleket „Abszolút diszkrétció biztosítva” jellegre irjanak a lap kiadó-hivatalába.

Hazaeladás. A Str. Filipescu (Szentlélek u.) 1. szám alatti és a Str. Calugărilor (Kisszamos u.) 6. szám alatti ház előnyös feltételekkel eladó. Érdeklődők forduljanak a Kereskedelmi Hitelintézet Rt. Igazgatóságához, P. Unirii 20.

Tekintse meg végkiárusításomat! Párnazott angol garnitúrák, antik butorok, egyes darabok minden elfogadható árért. Schneider butoraktár Str. Saguna 24.

Elveszett. Freund Mihály (Zsidovica, Naszód megye) elvesztett a vasuton egy utitáskát, amelyben többek között egy töfilin és fontos iratok voltak. Becsületese megtaláló megtarthatja a csomagot és ezenkívül 500 lej jutalomban is részesül, ha visszaadja a töfilint és az iratokat. Jelentkezhet lapunk kiadóhivatalában vagy a károsultnál.

Angro és detailüzlet társat keres 1.500.000 lejlel. Megkeresések „Rentabilis” jellegre Rudolf Mosse hirdetőirodába Oradea.

A mócsi izr. hitközség bérbe akarja adni a kóserhus egyedárusítási jogát. Értekezni a mócsi hitközségnél. AV ezetőség

Megérkeztek a legújabb bécsi sablonok. Montrozás, függönyösszeállítás, csipke-bevarrás, kelengyekészítés, izléses kész diványpárnák Fisch Böske kézimunkaszalonjában. Str. Gh. Barițiu 16.

Hetenként pár órai zongorahasználatért tanítást nyújtanék. Elena Căgan. Regele Ferdinand 4., I. em., 6. sz.

LILIAN HARVEY, FELIX BRESSART, HARRY LIEDTKE

A legújabb táncos, zenés, énekes film-operettben, melynek címe:

Soha többé szerelem

csütörtökön, pénteken, szombaton és vasárnap a Magyar Színház Mozgójában. Előadások: 3, 5, 7 és este 9 órákor

HI
Egy kutyaválság
Mindenről ír...
Mindenkit meg...
rovatban: kold...
Kállát, csavargó...
rendeleteket. Le...
szélnem most it...
mégis kimaradt...
Bobbykával t...
am először é...
gyok élete össze...
igen izgalmas é...
holnak. Hogy az...
Bobbykának a nevé...
nem tudtam, am...
ő azzal a csodá...
resszív magatár...
figyelmet, hog...
Kosárral, rám...
meit és csóvált...
tyka egy kutya...
Állítólag számos...
nya, akiről azonb...
hározottan megm...
fajból származik...
farkaskutyának...
rékenyebb és...
mint a többi fark...
Amit el akaro...
esolatban, az...
Bobbyka érdekes...
fénje a mai viss...
állapotoknak, ...
is nevezni: Egy...
Körkép 3 felvon...
Bobby épp ug...
den más lény. S...
előkelő körülmén...
kínkelti egészen...
kastélyában látot...
gyerek - akarom...
rában megtanulta...
nyelem. Azt mon...
Bobby a kontesz...
Nem is távozott...
arra az időre, m...
francia, eredeti...
ben megfürdették...
útt. Nem nagy...
ra, hogy részt veh...
estélyeken és min...
hol közvetlen sz...
kontesz életének...
ként nem sokból...
és flirtöket bont...
halános felborulás...
el kellett adni. M...
desanyjával be...
köznyha furdószóba...
mikor kedvence ka...
lett válnia. Term...
Ugyanis Bobby ig...
su lévén, minden...
vannyal foglalkoz...
produkált, hogy cs...
egy a városunkban...
tónak, aki hatalm...
meg őt.
Bobby életének...
meglehetősen hany...
a francia költőviz...
különbözt. Még pe...
az istállóban alud...
val. És nagyon g...
hogy, amikor a...
esimálta, még a na...
kapta meg ebédre...
mar lesóványodott...
dásos vigkedélyét...
vább. Megszökött...
buzta vissza erre...
szegődött harmad...
gazdájához: a ver...
től aztán megtud...
nek részleteit is. E...
ő felteni, mert a...
pest most igen jól...
vak verklis nyikor...
meg a Teve van e...
bi „ujdonságot”, a...
mesén tartja a k...
járókelők beledobn...
bé-levesébe. Inkább...
Kis rezignált pof...
barna szemű, mely...
dőkre és illatos k...
gondol, valahogy...
tem a latin közhel...
— Tempora mut

HIREK

Egy kutya a gazdasági válság sodrában

Mindenről irtak már ezen a helyen. Mindenkit megénekeltek már a hirfejtővotában: koldusszöveget, Jorga szavallatát, csavargót, félkiflit, miniszteri rendeleteket. Legyen tehát szabad beszélnem most itt olyan valakiről, aki mégis kimaradt innen. Bobbykáról.

Bobbykával tegnap reggel találkoztam először és már is birtokában vagyok élete összes adatainak. Még pedig igen izgalmas és szenzációt keltő adatoknak. Hogy az elején kezdjem: Bobbykának a nevét tegnap reggel még nem tudtam, amikor kitétem a kapun. É azzal a csodálatos, mondhatnám agresszív magatartásával vonta magára a figyelmet, hogy elébem állott egy kis kutyával, rámeresztette barna szemét és csóválta farkát. Ja igen, Bobbyka egy kutya. Egy igen különös és állítólag számos össel rendelkező kutya, akiről azonban — nem tudnám háborozottan megmondani, hogy milyen fajból származik. Így első találkozásra farkaskutyának néz ki, de valahogy tökéletesebb és finomabb természetű, mint a többi farkaskutya.

Amit el akarok mondani vele kapcsolatban, az nem sok. Csak a Bobbyka érdekes élete, mely élénk viszonyokba és mai visszafelé haladó gazdasági állapotoknak, lehetne szabatosan így is nevezni: Egy existencia letörése. Korkép 3 felvonásban.

Bobby épp úgy született, mint minden más lény. Született és pedig igen előkelő körülmények között egy környékbeli egészen előkelő mágnásnak a kastélyában látott napvilágot, ahol már gyerekek — akarom mondani kölyökök — korábban megtanulta mi a luxus, mi a kényelem. Azt mondanom sem kell, hogy Bobby a kontesz kedvenc ölébe volt.

Nem is távozott a kontesz öléből, csak arra az időre, mikor valódi 4711-es francia, eredeti csomagolása költözésben megfordult. Aztán Bobby megállt. Nem nagyon, csak éppen annyira, hogy részt vehetett a vadászaton, estélyeken és minden olyan helyen, ahol közvetlen szemlélője lehetett a kontesz életének. A kontesz élete egyéb ként nem sokból állott. Flirtókat kötött és flirtókat bontott fel. Egész az általános felborulásig. Mikor a kastélyt el kellett adni. Mikor ő maga övegy kényelmével bevonul egy egyszerű konyha fürdőszobánálkülső kis vacakba s mikor kedvenc kutyájától is meg kellett válnia. Természetesen jőpénzért. Ugyanis Bobby igen előkelő származású lévén, mindenféle büvészi mutatványokkal foglalkozott és olyasmiket produkált, hogy csakhamar megtetszett egy a városunkban levő cirkuszigazgatónak, aki hatalmas összegért vette meg őt.

Bobby életének második felvonása meglehetősen hanyatló volt. Először is a francia költözés-fürdőket kellett népszerűsíteni. Még pedig nagyon. Ehelyett az istállóban aludt, a direktor lovával. És nagyon gyakran megtörtént, hogy, amikor a produkciókat rosszul esemléta, még a napi hulladékokat sem kapta meg ebédre. Így aztán csakhamar lesoványodott, elvesztette közmondásos vigkedélyét és... nem bírta tovább. Megszökött... Kis kutya szive húzta vissza erre a környékre és itt megdőlt harmadik, egyuttal utolsó szökdájához: a verki emberhez, akiről aztán megtudtam kalandos életének részleteit is. Egyébként nem kellett félténi, mert a körülményekhez képest most igen jól érzi magát. Mig a verki verki nyikorgatja a Ramonát, meg a Teve van egy puput és a többi „ujdonságot“, addig Bobby illedelmesen tartja a kiskosarat, melybe a járókelők beledobnak egy-egy lejt többé-kevésbé. Inkább kevésbé.

Kis rezignált pófája, meg a könnyes barna szeme, mellyel a költözéses fürdőre és illatos kezek simogatására gondolt, valahogy kikényszerítik belőlem a latin közhelyet:

— Tempora mutantur... (j. e.)

New-York városa fizetésképtelen

Egymilliárd dollárról 25 millióra csökkent le egyetlen év alatt az amerikai kihitelezés

London, január 20. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Newyork városnak január hónap folyamán 32 és fél millió dollárt kitevő rövidlejáratú kölcsönei válnak esdékessé. Visszafizetésükről a város új kölcsön felvétele utján igyekezett gondoskodni, de mint hírlik, a kölcsöntárgyalások meghúsultak. Emiatt Newyork képtelen a lejáratkor eleget tenni fizetési kötelezettségének.

London, január 20. 1930-ban a külföld részére folyósított amerikai kölcsönök összege meghaladta az egymilliárd dol-

lárt. 131-ben a kibocsátások mindössze 25.6 millió dollárt értek el. Kormányok és köztisztviselők az elmúlt évben egyáltalán nem kaptak amerikai kölcsön-pénzt.

London, január 20. A Reuter távirati iroda jelenti: Newyorki pénzügyi körök hangsúlyozzák, hogy az Egyesült Államok nem térnek le az aranystandardról és elég erős pozícióban vannak arra, hogy bármilyen mértékű külföldi tőkeki-vonásoknak helyt álljanak.

Jorga betiltotta az erdélyi nyugdíjasok kolozsvári nagygyűlését

Nagy felháborodást váltott ki a nyugdíjasok körében Jorga újabb tiltó rendelete

Mégis megtartják a nagygyűlést?

Cluj-Kolozsvár január 20. (Az Uj Kelet tud.) Mint ismeretes, az erdélyi nyugdíjasok Kolozsváron, január 24-én, vasárnap készültek megtartani nagy tiltakozó gyűlésüket, melyre az ország minden megyéjéből várak küldöttségeket. A nagygyűlés megtartása érdekében a nyugdíjasok megtették a szűk séges lépéseket és a belügyminisztériumnál kérvényezték annak engedélye zését.

Jorga miniszterelnök január 20-án 35-932. sz. rendelettel adta a várme-gyei prefektura tudomására, hogy a

nyugdíjgyűlést nem engedélyezi. A tiltó intézkedést az érdekeltek tudomására hozták, akik között általános méltatlankodást váltott ki, mert a nyugdíjasok által összehívott gyűléseket hónapok óta sorozatosan tiltja be a minisztérium.

Mint értesülünk, a nyugdíjasok megtették a megfelelő intézkedéseket, hogy Jorga miniszterelnököt a tiltórendelet visszavonására rábíráják. A nyugdíjasok remélik, hogy sikerülni fog az inter-venció és a gyűlés mégis megtartható lesz.

— Az időjárásban egyelőre változás nem várható. Budapestről jelentik: A meteorológiai intézet időjárásprognózisa szerint lényeges változás nem valószínű.

— Abesszinia fővárosában elverték az amerikai követet. Londonból jelentik: Addisz Abebában, Abesszinia fővárosában az amerikai Egyesült Államok követének autója elgázolt egy beszüllött, aki a lábán könnyebben megsebesült. Az amerikai követ kiszállott autójából, hogy meggyőződjön a sebesült állapotáról. A sebesülés színhelyén megjelent egy beszüllött rendőr, aki a követ soffőrtjét le-tartóztatta. Amikor a követ tiltakozott soffőrtjének letartóztatása eleln, tumultus támadt és a beszüllött elverték az ame-riki követet.

AZ ANYATEJ vitaminjait növeli: Ovomaltine.

— Meghalt a négynapos munkahét meg-teremtője. Moszkvából jelentik: A napok-ban hosszas betegség után meghalt Jurij Larin zsidó származású orosz publicista, Lenin barátja, aki először vetette föl a négynapos munkahetet és aki legsikeresebben agitált az alkoholizmus ellen. Larin szervezte meg az új zsidó települést is és számos esetben intervenált mellő-zött, vagy üldözött zsidók érdekében.

— Csökkentik a Saar-területen a tisztviselői illetményeket. Berlinből jelentik: A Saar-területen 5 és háromnegyed—7 és fél százalékkal csökkentik a tisztviselői illetményeket és a nyugdíjakat.

— Leszámolás készül Sztalin és Molotov között. Londonból jelentik: Moszkva-ban január 30-án nyílik meg a kommunis tapárt 17. konferenciája. Nincs kizárva, hogy ez alkalommal leszámolás készül Sztalin és a népbiztosok tanácsának el-nöke, Molotov között.

— Reklámból égett le a cirkusz. Párizs-ból jelentik: Valamennyi európai lap meg-irta, hogy Antwerpenben tűz pusztított a Sarrasani vándorcirkuszban és a tűz al-kalmával tizenkét elefánt is elégett. A vizsgálat megállapította, hogy a tűz egé-szen jelentéktelen volt, csak néhány óca-ka, hasznavehetetlen felszerelési tárgy és jelmez égett el, csupán egy elefánt szenvedett égési sebeket és a nagy tűz-vész híret a cirkusz igazgatósága reklám-ból rekkeltette.

— BOLKEDTÉSGET szüntet: Anacot.

— Földrengés Peruban. Newyorkból jelentik: A perui Limából érkezett je-lentések szerint Peru több kerületében huszonnégy órán belül két nagyrejtű földrengés volt. Az anyagi károk igen jelentősek. A táviró- és telefonforgalom szünetelése miatt egyelőre nem lehet tudni, hányan estek az elömi csapásnak áldozatul.

— Titulescu súlyos influenzában bete-gedett meg. Londonból jelentik: Titules-cu tegnap fogadóestélyt rendezett a román követésen Argetoianu román pénzügyminiszter tiszteletére. A házigazda már az estély előtt lázas volt s az esté-lyen rosszul lett, elvesztette eszméletét. Orvosi megállapítás szerint Titulescunak súlyos influenzája van.

ARTIN hashajtót kérjen orvosától.

— Megtalálták a Borgiák mérgeztárát. Rómából jelentik: Rómában néhány nap óta az a hír terjedt el, hogy megtalálták a Borgiák mérgeztárát. Állítólag egy Róma környéki villa titkos fali rejtékében találtak meg a többszázéves mérget. A mérgegüveg mellett pergament is fektött, amely figyelmeztette a lelet megtalálóját, hogy vigyázzon, mert ha csak egy csepp is a kezére ömlik, menthetetlenül meghal.

— Székelési zavarok, bélgörcs, puffadt ság, gyomorszárdulás, izgalmi állapotok, szívidegesség, félelemérzés, bódultság és általános rosszullet esetén a természetes „Ferenc József“ keserűvíz a gyomor és bélszatorna tartalmát gyorsan és fájdalom nélkül kiüríti, a vérkeringést előmoz-dítja s tartós megkönnyebbülést szerez. Korunk legkiválóbb orvosai a Ferenc József vizet úgy férfiaknál, mint nőknél és gyermekeknek alkalmazták. A Ferenc József keserűvíz gyógyszerárak-ban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

— György angol király felozlatta marhatenyészetét. Londonból jelentik: György király marhatenyészetét takarékossági okokból felozlatta. Négy bikát és huszonnyolc tehenet árverésen 781 guineaért adtak el. A tenyészetet még Viktória királynő alapította 1856-ban.

— Börtönre ítélték egy kommunista lap szerkesztőjét. Londonból jelentik: A Daily Worker kommunista napilap szer-kesztőjét felforgató tendenciájú, lázító cikke miatt 3 évi szabadságvesztés büntetéssel sujtották.

— Orvosi hír. Dr. Goldglanz Henrik fül-, orr- és gégegyógyász rendelését meg-kezdte. Cluj (Kolozsvár), Piata Unirii (Főtér, Bánffy-palota) 29., I. em. Rendel. d. e. 10—1/12-ig. d. u. 3—5-ig. Tel. 7-34.

— Véres verekedés Toulouseban az Action Francaise diákjai és a szociál-demokraták között. Párizsból jelentik: Toulouseban tegnap az Action Francaise kötelekibe tartozó szélső jobboldali diákok és az ifju-közársaságiak, valamint szociáldemokrata munkások között véres összeütközés volt. Husz sbezenülte szállít-tottak kórházba.

NAPRÓL NAPRA

Az amerikai Cornell-egyetem klini-káján most kísérleteznek a morfiniz-mus leküzdésére hivatott új gyógymód-dal, amelyet egy orvosprofesszor dol-gozott ki. A gyógymód leglényegesebb eleme egy új injekciós anyag, amely a morfinumnak tökéletes ellenméréje. Az injekció hir szerint immunissá teszi az idegrendszert és az agyat a méreg minden hatásával szemben. A klinikán több esetben hat nap alatt kigyógyi-tottak morfinistákat szenvedélyükből.

Los-Angelesben az olimpiász julius 30-án délután két órakor kezdődik s 16 napon át tart. Befejezése nagyszabású záróünnep lesz. Augusztus 18-án az olimpiáson nem szereplő rugbly mutatják be a közönségnek. A százöt-ezer ülőhelyes stadionban az atlétikai versenyekre 22, vízisport mérkőzéseire 15, evezésre 14, boxmérkőzésre 12, vi-vásra 10 és birkózásokra 9 dollárt kell fizetni a legjobb helyekért.

Amerikában az olimpiai bizottság az enyhére fordult időjárás miatt a tervebe vett bob- és gyorskorcsolyázó-versenyeket nem tarthatta meg. Ame-rika részéről 13 gyorskorcsolyázót fo-gnak indítani az olimpiai bajnoki ver-senyeken s a bob-válogatottat szintén próbaverseny tartása nélkül fogják kijelölni.

Darmstadt közelében az egyetemi repülőosztag egyik gépe 1200 méter magasságban jobbra billent s pilótája hiába igyekezett egyensúlyi helyzetébe visszatéríteni, mire ejtőernyőjével ki-ugrott a gépből. A repülőgép össze-tört, a pilóta sértetlenül ért földet.

A Semmeringen rendezett Spiel-mann-Bogoljubow sakkmeccset Spiel-mann nyerte. Győzött 4, veszített 2 pa-rtit és 2 játszma döntetlen volt.

Szerdán indul az egyiptom—angliai postarepülőgép a meghosszabbított ut-onalon első ízben Fokvárosig. A gép a jövő vasárnap éri el délafrikai vég-célját.

A téli olimpiász si- és bobversenyeit nem Lake Placidban, hanem valószí-nűleg Kanada egy alkalmas vidékén fogják megtartani.

Jannings legújabb filmjét, a Szenvedélyt a jövő héten mutatják be Ber-linben.

— Nacionalista hinduk Bombayban megakadályozták az Angliába történő arny szállítást. Londonból jelentik: Bom-bayban nacionalista hinduk tömege meg-akadályozta az Angliába történő arany-szállítást. A pénzverő intézetet és az aranytösdét nagy tömeg veszi körül, úgyhogy a két intézmény napok óta meg-nem közelíthető. A polgári ellenállás fo-kozik. A tengerparton ezrével tolong-nak a hinduk és sőt párolnak.

— Növekedett Missisipi államban a Jackson folyó árterülete. Newyorkból jelentik: A Jackson folyó újabb gátsza-kadái következtében Missisipi állam-ban az árterület 600 négyzetmérfölddel növekedett. Több város uccán egy méter magasságban hömpölyög az áradat. A hajléktalanok száma 8000-rel emelkedett.

Vidám sarok

Pityu, aki egyébiránt szorgalmas gyerek volt, az utóbbi időben erősen pajkos és vásott lett...

— Nagyon haragszom rád, Pityu, — mondja a mamája, — mert olyan rossz lettél.

— Mért nem haragszol a gazdasági viszonyokra — kérdi Pityu — az utóbbi időben azok is rosszak lettek...

Schwartz az anyósát temeti és az elföldelés után szodabikarbónát szór a sírhantra.

— Hát ez mire való?
— Hogy a föld ki ne hányja.

21.
Balalaj-
Mese-
tenyész-
ar zenés,
voktatás.
Manon c.
ari hang-
Hangv.
ok hang-
ammofón.
bera,
mfónikus
ene.
int-Saens
rakoztató
földbirto-
rommillió
szerelessel
20 év kö-
megfelelő
fényképpel
diszkreáció
lap kiadó-
(Szentlélek
Calugárilor
ház előnyö-
k fordulja-
et Rt. Igas-
omat! Pár-
k butorok,
ható árért,
guna 24.
(Zsidovica,
asuton egy
között egy
Beesületen
omatot és
is részesül,
az iratokat,
táiban vagy
sat keres
„Rentabil-
detőirodába
rbe akarja
i jogát. Ér-
AV ezetéség
si sablonok,
és, csipke-
éses kész di-
zimunkasza
használatért
ran. Regele
TKE
9 órákor

UJ KELET *Legújabb hírek*

Világszenzáció lett a konstancai Kutjepoff-ügyből

Agatieff tábornokot, Trockij barátját akarták eltenni láb alól a GPU emberei

A sziguranca emberel átkutatták a román hadihajók által őrzött Filomela görög hajót. Kalandorregénybe illő részletek az Agatieff tábornok ellen tervezett merényletről. Őt letartóztatást eszközölt eddig a sziguranca

Párizsi, londoni és bécsi detektívek jönnek Romániába

Bucuresti-Bukarest, január 20. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Pereröl-percre nyilvánvalóbb lesz, hogy a romániai szigurancaának valóban sikerült egy második Kutjepov-ügy létrejvetelét megakadályozni. Az egyre szélesebb körben folyó vizsgálat újabb szenzációs részleteket hozott nyilvánosságra arról a különös bűnügyről, amelynek egyes részletei méltán foglalhatók el helyüket a legszenzációsabb kalandorfilmekben is.

A bukaresti sziguranca néhány héttel ezelőtt táviratot kapott a konstantinápolyi belga követség mellett szolgáló teljesítő detektívfelügyelőtől. A francia nyelvű távirat figyelmeztette a sziguranca, hogy Konstanca felé irányította útját a Filomela nevű görög hajó s hogy ezen a hajón szovjet ügynökök tartózkodnak, akik bizonyos terveknek akarnak Romániában keresztülvinni.

Alig egy nappal a távirat kézhezvétele után megjelent a bukaresti fősziguranca egy előkelő orosz ur és előadta, hogy úgy érzi: a cseka emberei nyomában vannak.

Az előkelő ur, akit Agatieffnek hívnak, elmondta, hogy Kutjepov és Basadofsky jó barátja. Jelentős szerepet játszott a szovjet rezsim első éveiben, később azonban összekülönbözött a szovjet kormánnyal, lemondott rangjáról és Párizsba utazott. Agatieff elmondta, hogy Kutjepov titokzatos eltűnése után érezte azt, hogy a cseka emberei figyelik és nyomon követik. Elutazott Párizsból, a figyelők azonban feltűntek, bárhová ment. Agatieff elmondta végül, hogy az utóbbi napokban két orosz jelentkezett nála, akik Konstanca felé invitáltak és megígérték neki, hogy minden tekintetben szolgálatára lesznek bizonyos iratok megszerzésében.

A sziguranca azt tanácsolta Agatieffnek, hogy utazzék Konstanca felé és teljesítse a két orosz kívánságát. Ezzel egyidejűleg a sziguranca legügyesebb detektívjeit utaztatták Konstanca felé.

Széleskörű intézkedéseket fogantatottak Agatieff személybiztonságának megvédésére, majd hozzáálltak a konstantinápolyi távirat alapján a Filomela ellenőrzéséhez, mely a Konstantinápolyból kapott táviratnak megfelelően csakugyan befutott a konstancai kikötőbe.

A megfigyelések igen érdekes eredményre vezettek. Kiderült, hogy mielőtt a Filomela horgonyt vetett, a hajó Spiridon Katapodis nevű kapitánya, egy nő és néhány fiatalember partra szálltak és két szobát béreltek ki a Regina szállóban. Itt az imitték, hogy nagy dáridókat csapnak, a valóságban azonban komoly tanácskozásokat folytattak.

Tervük az volt, hogy Agatieffet felszálják a hajóra, itt bezárják az előre elkészített kabinba és egy-két nap elteltével, — nehogy a dolog feltűnő legyen — továbbálltak volna Odesszába.

Ha nem sikerült volna Agatieffet hajóraszalni, úgy az összeesküvőknek utasításuk volt, hogy öljék meg Agatieffet. Az egyik bulgár eredetű összeesküvőnek elő volt készítve erre a célra egy revolver és egy tör.

Amikor Agatieff megérkezett Konstanca felé, egy autó várta az állomáson s az autóban el voltak rejtőzve az összeesküvők, akik — mielőtt Agatieff belépett a kocsiába — lefogták és összekötötték.

A hajószállítás azonban már nem sikerült, mert a rendőrség az autót feltartóztatta.

Az összeesküvők nem gyanították, hogy nyomkövetik őket. Egészen bizonyosak voltak abban, hogy tervük sikerülni fog. Ezzel magyarázható, hogy a bécsi kommunista centrálé egyik ágense, akinek az a megbízatása volt, hogy ellenőrizze az összeesküvőket, megjelent a konstancai táviróhivatalban és táviratot adott fel Bécsbe, a következő szöveggel:

„Minden rendben van, az ügy sikerült.”

Az ágens azt hitte, hogy nincs többé mit keresnie Romániában, felült a vonatra és visszautazott Bécsbe. A sziguranca tudott a táviratról, de nem tartóztatta le, attól tartva, hogy így a többiek megmenekülnek volna a rendőrség közeledtétől és elmenekültek volna.

A sziguranca nem akarta az első pillanatban letartóztatni az összeesküvőket. Megvárta, amíg ezek az elrablási tervet kidolgozzák és megkezdik annak végrehajtását.

Az autóban, amelynek segítségével Agatieffet el akarták rabolni, Spiridon Katapodis, a Filomela kapitánya, ennek barátja és két szovjetügynök ült. Valamennyiüket letartóztatták.

A kapitány 40 év körüli, alacsonytermetű, intelligens görög, aki nem úgy néz

ki, mint aki egész életében áruszállítással foglalkozott. A nő, akinek állítólag nagy szerepe van az összeesküvésben, egy rendkívül szép, intelligens és elegáns német szőke. Azon nők közül való, akiknek bájaikat nagyszerűen ki lehet használni ilyen természetű tervek végrehajtására. A nő egyelőre tagad s azt hangoztatja, hogy ő nem volt több, mint a kapitány barátja. A harmadik letartóztatott egy Lecoque nevű francia, aki a GPU legvakmerőbb terroristái közé tartozik. A negyedik fogoly egy bolgár ágens.

A Filomela még mindig a konstancai kikötőben horgonyoz.

A nemzetközi jog értelmében a sziguranca emberei mindaddig nem tehetik lábukat a hajóra, amíg a görög hatóságok részéről a megfelelő felhatalmazás meg nem érkezik.

A Filomela a román hadihajók szigorú őrzete alatt áll. A Filomelának tekintélyes számú legénysége van, ezek közül azonban csak néhányan tartoznak a GPU legénységéhez. Tegnap partra lépett a hajó másodkapitánya is, hogy a legénység számára élelmiszert vásároljon. A partról pillanatában letartóztatták. A sziguranca azt hiszi, hogy sikerül kiéheztetni a hajón lévőket, akik egyenként partra fognak jönni.

A bukaresti sziguranca és a külföldi politikai rendőrségek vezetői között már napok óta a legélénkebb táviratváltás folyik. Ugyszólván óráról-órára érkeznek a rádiogramok.

A nyomozás annak megállapítására irányul, hogy vajjon a Konstancaiban elfogott különítmény nem-e azonos azokkal, akik Kutjepov tábornokot elrabolták Párizsból.

Agatieffről egyébként megállapítás nyert, hogy a szovjethadiseregben tábornok volt és mint külföldi követ is képviselte Szovjet-Oroszországot. Trockijnak meghitt barátja, Trockij és Sztalin össze különbözése után lemondott tábornoki rangjáról és külföldre ment. Fontos szovjetdokumentumok voltak nála s ezért akarták eltenni láb alól. Pillanatnyilag politikai küldetésben uton volt s Konstantinápolyból jött Romániába, ahol tiz napig akart tartózkodni. Jelenleg Bukarestben van, a sziguranca őri.

Bucuresti-Bukarest, január 20. A hatóságok a konstancai görög konzul jelenlétében átkutatták a Filomela hajót és azon nagymennyiségű kábítószert találtak.

Hét rádiótáviró állomást állít fel a vasut

Bucuresti-Bukarest, január 20. A vasut vezérigazgatósága elhatározta, hogy német mintára hét rádiótáviró állomást állít fel Bukarestben, Iasiában, Kolozsváron, Temesváron, Nagyváradon, Csernovitzban és Kisenevben,

hogy a vasut egyes szervei közti érintkezést megkönnyítse. A hivatalos beutató pár napon belül megtörténik. Egy-egy ilyen leadó 1,200.000 lejbe kerül.

Reggel fél nyolctól, délután félháromig fog tartani a tanítás a középiskolákban

Bucuresti-Bukarest, január 20. Jorga közoktatásügyi miniszteri minőségében rendeletet adott ki arról, hogy a középiskolák tanítási ideje ezentúl reggel félnyolctól kezdődjék és egyfolytában tartson délután félháromig. Fél-

egyől félháromig a tanulóknak ipari munkával kell foglalkoznia. A rendeletet az Adevurul élesen támadja már csak azért is, mert az ifjuság ilyen hosszú ideig egyfolytában való foglalkoztatása nem higénikus.

Bukarestben meggyilkoltak egy mérnököt és fiatal leányát

A mérnök két alkalmazottja követte el a borzalmas gyilkosságot

Bucuresti-Bukarest, január 20. A „Curentul” szerda délelőtt rendkívüli kiadásban hozta a főváros tudomására azt a borzalmas gyilkosságot, amely a Stirbey Voda-uca 97. szám latti házban történt és amely tekintettel arra, hogy a Grivita-ucai gyilkosság tettesei még nem kerültek elő, a legnagyobb mértékben megdöbbentette Bukarest lakosságát. A Stirbey Voda 94. szám alatt lakott Angel Dumitrescu mérnök, a munkaügyi minisztérium nyugalmazott vezérfelügyelője, Zsuzsanna nevű leányával. A szomszédoknak feltűnt, hogy a mérnökök hétfő óta nem adtak életjelt magukról és ezért betörték a lakást, ahol mindkettőjüket vérben fagyva holtan találták meg. A gyilkosok a két áldozat fejét teljesen szétverték, a leány testén ezen kívül számos mély késszurás is van, míg a mérnök nyakát éles késsel majdnem teljesen átmetesztették. Az irodában egy kis cédulát is találtak a következő tartalommal:

— Ne fáradjanak a kereséssel, mert

mi öltük meg gazdáinkat. Vasile és Eugenia.

Vasile és Eugenia a mérnök alkalmazásában állottak és a portás vallomása szerint hétfőn reggel hagyták el a házat, ahova azóta nem is tértek vissza.

A hivatalos orvosi vizsgálat és a boncolás megállapította, hogy a gyilkosságot, amelyet szerda reggel fedeztek fel vasárnapi éjjelre virradó éjjel követték el. A nyomozás nagy erélyvel folyik a két cseléd kézrekerítésére.

A Grivita-ucai gyilkosságban, ahol Herdan nagymészáros feleségét és kis fogadott leányát ölték meg, megint újabb fordulat van. Először is bebizonyosodott, hogy az eddigi gyanúsítottak közül egyik sem részes a borzalmas tettben, ellenben a rendőrségnek határozott nyomok vannak a birtokában arra, hogy a gyilkosságot három, már névleg is ismert egyén követte el, akiknek letartóztatása csak órák kérdése.

Hoover Stimson külügyi államtitkárt bizta meg a leszerelési világkonferenciára küldött amerikai delegáció vezetésével

Washington, január 20. Hoover elnök Stimson amerikai külügyi államtitkárt bizta meg a leszerelési világkonferenciára kiküldött amerikai delegáció vezetésével. Stimson az értekezlet megnyitására előreláthatólag nem érkezett meg s a konferencián való megjelenéséig a delegációt a brüsszeli amerikai követ fogja irányítani. Dawes tábornok, londoni nagykövet, akit eredetileg a leszerelési delegáció vezetésére kiszemelték, az Ujjjéapítási Társaság vezetője lett.

Pangás Svájcban is. Bernből jelentik: A svájci órapiac exportja 1931-ben 90, a gépiparé 70 millió svájci frankkal volt kevesebb, mint a megelőző évben. A svájci vasutak bevételét az elmúlt évben 15 millió svájci frankkal csökkentek.

A Magyar Nemzeti Bank leszállította a bankrátát. Budapestről jelentik: A jegybank a váltók, közraktári jegyek és értékpapírok leszállítási kamatát 8 százalékról 7 százalékra, a népszövevényes kölcsönkötvényekre nyújtott kölcsönök rájáratát 8 és fél százalékról 7 és fél százalékra mérsékelte. A jegybank tisztviselője az elmúlt üzleti évben 8 millió 739 ezer pengőt. A február 1-én tartandó közgyűlésén javasolni fogják 12 százalékosztalék fizetését.

Taxa postale
platte in nume
No. 224.716-9

da Baron L. Po
Telefon: 9-77.
vonta 110, neg
600, egészévre
havonta 1, neg
egészévre 10
értékű valuta.
szerint. Az „Uj
bánsági zsidósá
Cikkeink utánn
rás megjelölés

Veszély fenyegeti a szakállát?

Az egész ország től, hogy vajjon m „sajátkezűleg” a kongresszusát?

A Patria úgy látszik, hogy a sziguranca emberei mindaddig nem tehetik lábukat a hajóra, amíg a görög hatóságok részéről a megfelelő felhatalmazás meg nem érkezik.

A nyugdíjasok elnöki szót, meg is türelemmel...

Negyvennyolc óra miniszterelnök azt szeretné valaha is

A nyugdíjasok Bukarestben voltak

fővárost a miniszter képtelenek voltak

Jorga egyszerűen becsapott nyugdíjas

Három-négy nyugdíjas, hogy levágják

kállát. Bosszúból beszélgetésért.

Jorga ijedtében kongresszust. Neh

valami efféle hatá

Hát ezért tiltotta Kolozsvári kongress

Hogyne tiltotta v

kálláról van szó!

Es miniszterelnök a nyugdíjasok ollió

szakáll?

A halasztás

Hétfőre, január 21-én hirdettek Laus

toasztos és bank

után, ennek a ke

tényleg husba és vé

kellet volna elintéz

lett volna hivato

képpen rendezni,

gessék továbbra is

Európa gazdasági

ciális rendjét. Sz

lett volna, mint a

vosoké, akik egy

a megmentés módo

Mindenki nagy r

fojtva várta e konf

ahol „nagy” állam

saink most végre a

belátással és észze

találni annak a ki

amelyet eddig soha

világértékezetek ir

szömbösségbe derme

mény e konferencia

ismét érdeklődéssel,

mal várta a dolgok

tetteket, várta a tet

a gyökeres leszámol

a fémegoldásokkal s

veszedelmes rekvizit

Várakozását immá

szoruzza. Nagy álla

politikusaink s Eur

nagyszívű európe

„radikális” megoldá

dikálisan megtaláltá

attól koldulhat tová

mus Pató Pálnak is

aki tudvalevőleg a

világ bajnokaként s

irodalomtörténetben

nak, ennek a csürré

a legnagyobb veszél

meghátrálásnak, tar

hőseinként mutatko

mainak a végzet s

delt vezetői. Az egy

határozott magatartá

kívül, aki viszont ö

ért el világrekordot

felelős tényezők az

oldani a nagy kérdé

dugiák a fejüket és

lasztanak.

A halasztás világ

a kérdés, hogy ez a